

คู่มือ การวางแผนงานสอบบัญชีสหกรณ์

เรื่อง การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี

รายงานสรุปผลการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี สหกรณ์ออมทรัพย์กระบวนการตรวจสอบบัญชี จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2560			
ตัวบ่งชี้ ความเสี่ยง	ปัจจัยเสี่ยง	ความเสี่ยงที่เหลืออยู่ (Residual Risk)	
		ค่าคะแนน	ผลการประเมิน
ตัวบ่งชี้ ความเสี่ยง	มีการกำหนดเงื่อนไขและมูลค่าของหลักประกันค้ำเงินกู้เป็นตามระเบียบของ กรมและบันทึกค่าในระบบงาน (V/A)	2	ปานกลาง
	ไม่มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบประวัติความสามารถใน กู้เงินกู้	2.5	สูง
	มีความขัดแย้งระหว่างการบันทึกค้ำเงินกู้, การอนุมัติเงินกู้ และทำ วงเงินวง (O/A)	1.5	ต่ำ
	เงินกู้ในใบรับชำระเงินกู้ถูกบันทึกเข้าระบบอย่างถูกต้อง	1.5	ต่ำ
	บัญชีเงินจริง (V/A)	2	ปานกลาง
	ราคาดอกเบี้ยถูกกระทำโดยผู้มีอำนาจเท่านั้น (V/A,C,U,T)	2	ปานกลาง
ตัวบ่งชี้ ความเสี่ยง	ราคาดอกเบี้ยเงินกู้จะต้องเป็นไปตามที่สหกรณ์ประกาศใช้	2	ปานกลาง
	มีส่งสัญญาและบันทึกการขายการเข้าบัญชีแยกประเภท ต้องครบถ้วน (V/C,A)	1.5	ต่ำ

ลงชื่อ.....
(นางสาวนริศรา ตั้งใจ)
ผู้สอบบัญชี
วันที่ 15 พฤศจิกายน 2559

สำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

คู่มือ การวางแผนงานสอบบัญชีสหกรณ์

เรื่อง การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี

คำนำ

การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเป็นจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาดทั้งในระดับงบการเงินและในระดับที่เกี่ยวกับสิ่งที่ฝ่ายบริหารของสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ โดยการทำ ความเข้าใจลักษณะธุรกิจสหกรณ์ สภาพแวดล้อมของสหกรณ์ รวมถึงการควบคุมภายในของสหกรณ์ ทำให้สามารถใช้ความเสี่ยงในการสอบบัญชีที่คาดการณ์ไว้ไปออกแบบภาพรวมของแผนการสอบบัญชี และกำหนดวิธีการตรวจสอบในแนวการสอบบัญชีเรื่องต่าง ๆ ที่จะตรวจสอบ เพื่อลดความเสี่ยงนั้นให้อยู่ในระดับที่ผู้สอบบัญชียอมรับได้

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้พัฒนากระบวนการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติงานและการรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการสอบบัญชีที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีฉบับนี้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนงานสอบบัญชีสหกรณ์ จะให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี พร้อมตัวอย่าง เพื่อให้ผู้สอบบัญชี สามารถประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีและปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีสหกรณ์ตามสมควร

อนึ่ง การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชื่อนี้อนุโลมให้ใช้กับการสอบบัญชีกลุ่มเกษตรกรด้วย

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

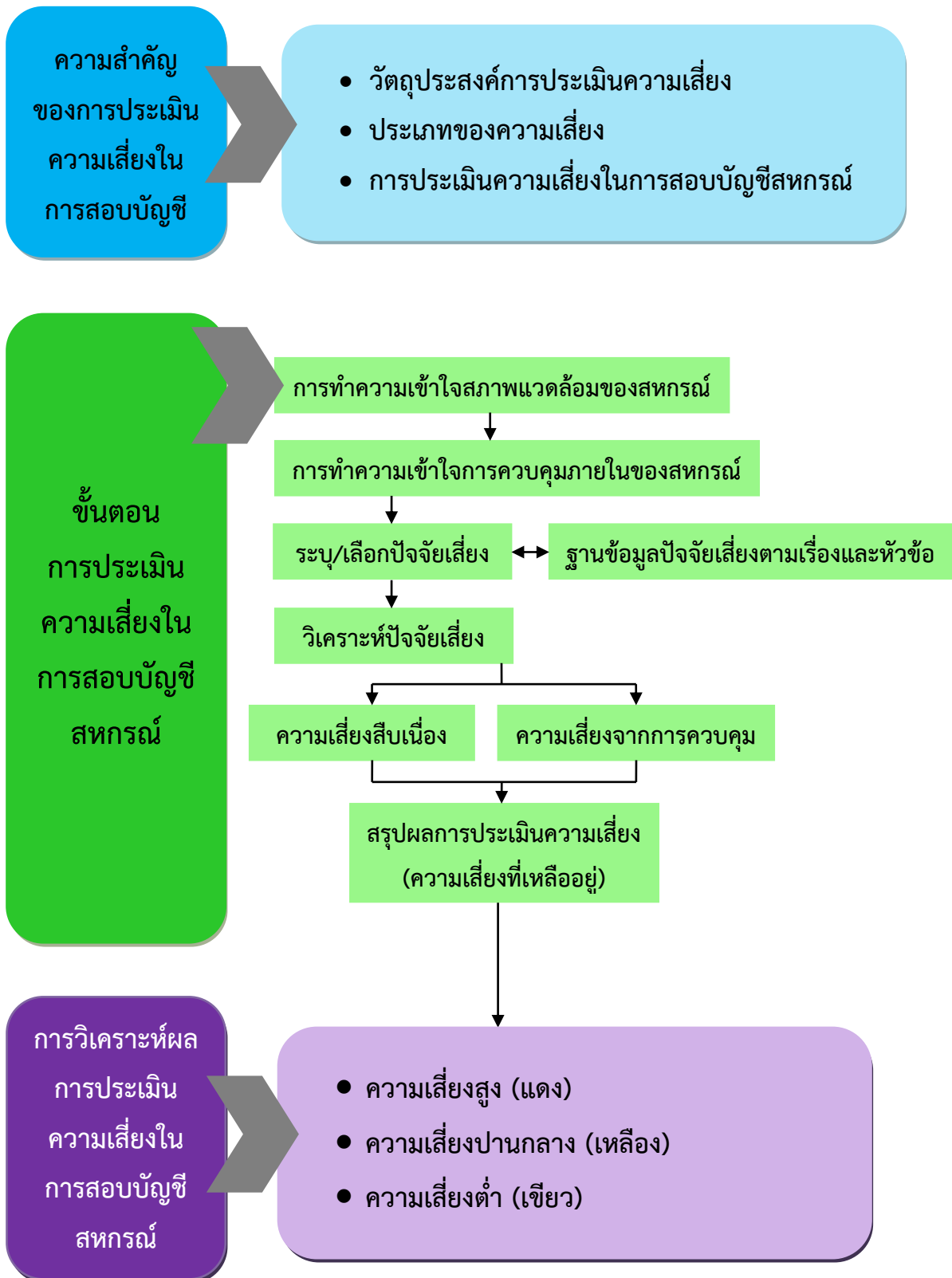
สำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี

ธันวาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 ความสำคัญของการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี	1
▪ วัตถุประสงค์ของผู้สอบบัญชี	1
▪ คำนิยาม	1
▪ ประเภทของความเสี่ยงในการสอบบัญชี	3
▪ การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์	4
ส่วนที่ 2 ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์	16
▪ การทำความเข้าใจสหกรณ์ และสภาพแวดล้อมของสหกรณ์	16
▪ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการควบคุมภายในของสหกรณ์	19
▪ การระบุปัจจัยเสี่ยง	21
▪ การวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยง	27
▪ การประมาณความมีนัยสำคัญของปัจจัยเสี่ยง	29
ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ผลการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์	41
ส่วนที่ 4 ตัวอย่างการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์	46
บรรณานุกรม	

มาตรฐานการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์

ส่วนที่ 1

ความสำคัญ ของการประเมินความเสี่ยง ในการสอบบัญชี

ความสำคัญ
ของการประเมิน
ความเสี่ยงใน
การสอบบัญชี

- วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยง
- ประเภทของความเสี่ยง
- การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์

ความสำคัญของการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี

มาตรฐานการสอบบัญชีได้กำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติตามวิธีการประเมินความเสี่ยงเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการระบุและการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับงบการเงิน และในระดับที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ ผู้สอบบัญชีจะต้องได้มาซึ่งความเข้าใจสหกรณ์ และสภาพแวดล้อม รวมถึงการควบคุมภายในของสหกรณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องในการรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งการทำความเข้าใจจะก่อให้เกิดกรอบในการอ้างอิง เพื่อให้ผู้สอบบัญชีสามารถวางแผนการตรวจสอบบัญชี และใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับผู้ประกอบวิชาชีพตลอดระยะเวลาการตรวจสอบบัญชี

วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยง

เพื่อระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากการทุจริต (Fraud) หรือข้อผิดพลาด (Errors) ทั้งในระดับงบการเงิน (Financial Statements Level) และในระดับที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ (Assertion Level) โดยการทำความเข้าใจสหกรณ์และสภาพแวดล้อมของสหกรณ์ รวมถึงการควบคุมภายในของสหกรณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการออกแบบวิธีการและการนำวิธีการไปปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่ได้ประเมินไว้

คำนิยาม

ความเสี่ยงในการสอบบัญชี หมายถึง ความเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นที่ไม่เหมาะสมเมื่องบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ความเสี่ยงในการสอบบัญชีเป็นผลมาจากความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและความเสี่ยงจากการตรวจสอบ

การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง หมายถึง ความแตกต่างระหว่างจำนวนเงินการจัดประเภทรายการ การแสดงรายการ หรือการเปิดเผยข้อมูลของรายการในงบการเงินตามที่รายงานไว้กับจำนวนเงิน การจัดประเภทรายการ การแสดงรายการ หรือการเปิดเผยข้อมูลของรายการในงบการเงินตามที่กำหนดโดยแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอาจเกิดจากข้อผิดพลาดหรือการทุจริต

สิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ หมายถึง การรับรองของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ที่มีต่องบการเงินไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกอย่างชัดเจนหรือไม่ก็ตามที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการพิจารณาประเภทของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่อาจเกิดขึ้น

การใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพ หมายถึง การนำการฝึกอบรม ความรู้ และประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชีตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด มาตรฐานการสอบบัญชี มาตรฐานการบัญชี และข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการตัดสินใจอย่างรอบรู้ ในการปฏิบัติงานที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ของงานตรวจสอบ

ความเสี่ยงทางธุรกิจ หมายถึง ความเสี่ยงที่เป็นผลมาจากเงื่อนไข เหตุการณ์ สภาพแวดล้อม การกระทำหรือการละเลยการกระทำที่สำคัญที่อาจมีผลกระทบต่อความสามารถของสหกรณ์ในการบรรลุ วัตถุประสงค์การดำเนินธุรกิจ หรือแผนงานรวมทั้งงบประมาณซึ่งที่ประชุมใหญ่อนุมัติไว้เป็นเป้าหมาย ในการปฏิบัติงานของสหกรณ์

ความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ หมายถึง ความเสี่ยง ที่งบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอย่างมีสาระสำคัญก่อนการตรวจสอบ ความเสี่ยงดังกล่าว ประกอบด้วยความเสี่ยงสองส่วน ประกอบด้วย ความเสี่ยงสืบเนื่อง และความเสี่ยงจากการควบคุม

การควบคุมภายใน หมายถึง กระบวนการที่เจ้าหน้าที่ คณะกรรมการดำเนินการ และบุคคลอื่น ได้ออกแบบนำไปปฏิบัติและดูแลในสหกรณ์อย่างเหมาะสมอยู่เสมอ เพื่อให้ได้ความเชื่อมั่น อย่างสมเหตุสมผลในการบรรลุวัตถุประสงค์ของสหกรณ์เกี่ยวกับความเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงิน ความมีประสิทธิภาพหรือประสิทธิภาพของการดำเนินงาน และการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อกำหนด ที่เกี่ยวข้อง

การทุจริต หมายถึง การกระทำอันตั้งใจโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งรวมถึง คณะกรรมการ ดำเนินการ เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ หรือบุคคลที่สามมีพฤติกรรมหลอกลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งความได้เปรียบ ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ยุติธรรม

ปัจจัยเสี่ยงของการทุจริต หมายถึง เหตุการณ์หรือเงื่อนไขที่อาจก่อให้เกิดหรือแรงกดดัน ให้เกิดการทุจริตหรือเปิดโอกาสให้มีการทุจริต

วิธีการประเมินความเสี่ยง หมายถึง วิธีการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งความเข้าใจสหกรณ์ สภาพแวดล้อม รวมถึงการควบคุมภายในของสหกรณ์ เพื่อระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด ทั้งในระดับงบการเงินและ ในระดับที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้

ความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ หมายถึง ความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง อันเป็นสาระสำคัญที่ผู้สอบบัญชีได้ระบุและประเมินไว้ ซึ่งผู้สอบบัญชีได้ใช้ดุลยพินิจแล้วเห็นว่าจะต้อง มีการพิจารณาเรื่องการตรวจสอบเป็นพิเศษ

ประเภทของความเสี่ยงในการสอบบัญชี

ความเสี่ยงในการสอบบัญชีเป็นความเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีอาจแสดงความเห็นที่ไม่เหมาะสม เมื่อการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความเสี่ยงสืบเนื่อง (Inherent Risk) เป็นความเสี่ยงก่อนการควบคุมภายในของสหกรณ์ ในการประเมินความเสี่ยงสืบเนื่องผู้สอบบัญชีจะต้องประเมินใน 2 ระดับ คือ

1.1 ความเสี่ยงสืบเนื่องในระดับงบการเงิน ปัจจัยที่ใช้ในการประเมิน ประกอบด้วย ลักษณะทางธุรกิจของสหกรณ์ ความรู้ ประสบการณ์ ความซื่อสัตย์ หรือแรงกดดันของคณะกรรมการ ดำเนินการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ เป็นต้น

1.2 ความเสี่ยงสืบเนื่องในระดับยอดคงเหลือในบัญชีและประเภทรายการ ปัจจัยที่ใช้ในการประเมิน ประกอบด้วย ความซับซ้อนของรายการ ความเป็นไปได้ที่สินทรัพย์จะสูญหายหรือถูกยักยอก รายการที่ผิดปกติ หรือรายการที่ต้องปรับปรุง เป็นต้น

2. ความเสี่ยงจากการควบคุม (Control Risk) เป็นความเสี่ยงที่การควบคุมภายในของสหกรณ์ ไม่สามารถป้องกัน หรือตรวจพบ หรือลดความเสี่ยงต่อการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงได้อย่างทันเวลา

3. ความเสี่ยงจากการตรวจสอบ (Detection Risk) เป็นความเสี่ยงที่วิธีการตรวจสอบ ที่ผู้สอบบัญชีใช้เพื่อลดความเสี่ยงในการสอบบัญชีให้อยู่ในระดับต่ำที่ยอมรับได้นั้นตรวจไม่พบการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่มีอยู่ ซึ่งอาจมีสาระสำคัญในแต่ละรายการหรือมีสาระสำคัญเมื่อรวมกับการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอื่น

การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์

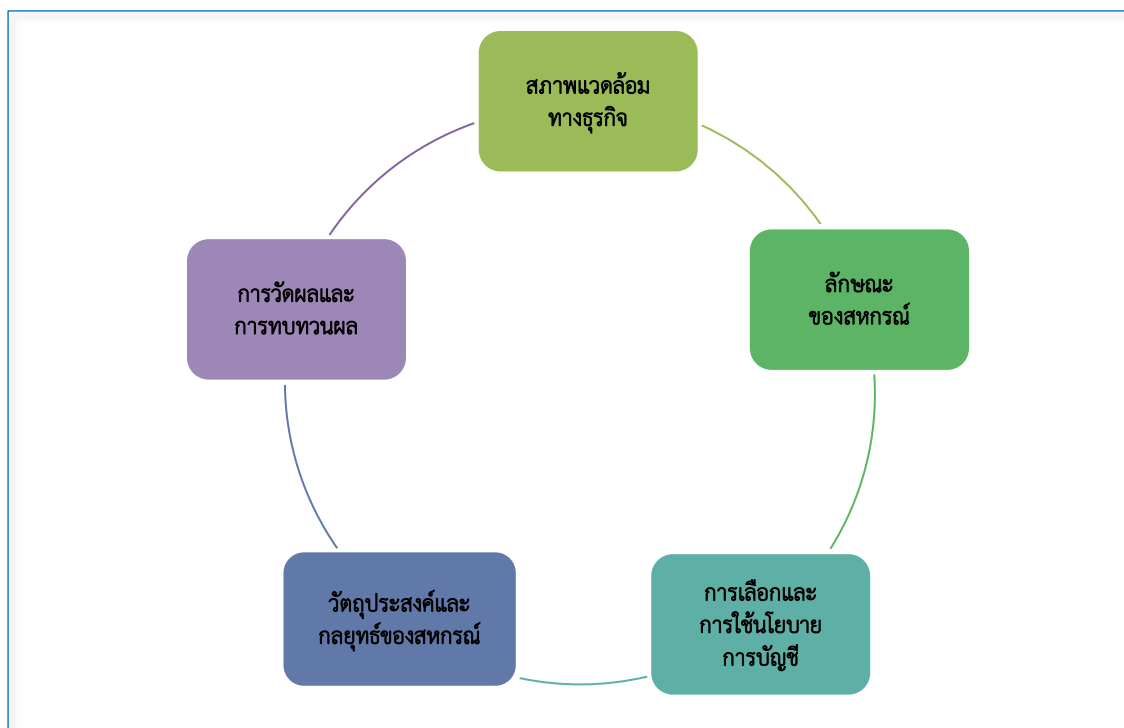
การตรวจสอบบัญชีสหกรณ์มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สอบบัญชีสามารถแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์ ว่่างบการเงินนั้นได้จัดทำถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดหรือไม่ ซึ่งการที่ผู้สอบบัญชีจะได้มาซึ่งความเชื่อมั่นอย่างมีสมเหตุสมผลว่่างบการเงินของสหกรณ์จัดทำถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดหรือไม่ ผู้สอบบัญชีจะต้องใช้ดุลยพินิจและพิจารณาณในการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพในการวางแผนและปฏิบัติงานตรวจสอบตามกฎหมายสหกรณ์ มาตรฐานการสอบบัญชี และจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ เพื่อลดความเสี่ยงในการสอบบัญชีให้อยู่ในระดับต่ำที่ยอมรับได้ ผู้สอบบัญชีจะต้องปฏิบัติ ดังนี้

1. การทำความเข้าใจสหกรณ์ และสภาพแวดล้อม รวมถึงการควบคุมภายในของสหกรณ์

รูปภาพ แสดงการทำความเข้าใจสหกรณ์ สภาพแวดล้อม รวมถึงการควบคุมภายในของสหกรณ์

1.1 การทำความเข้าใจสหกรณ์และสภาพแวดล้อมของสหกรณ์ ผู้สอบบัญชีต้องได้มาซึ่งความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้

รูปภาพ แสดงองค์ประกอบทำความเข้าใจสหกรณ์ และสภาพแวดล้อม

1.1.1 สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ข้อกำหนดทางกฎหมาย มาตรฐานการบัญชีของสหกรณ์ ซึ่งรวมถึงปัจจัยภายนอกอื่น ซึ่งความเสี่ยงอาจเกิดจากลักษณะของธุรกิจ ระดับความเข้มงวดของกฎหมาย สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไป

- สภาพแวดล้อมทางธุรกิจปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ รวมถึงเงื่อนไขทางธุรกิจ เช่น สภาพการแข่งขัน ความสัมพันธ์ของสหกรณ์กับสมาชิก และการพัฒนาทางเทคโนโลยี รวมถึง
 - การตลาดและการแข่งขันทางธุรกิจ รวมถึงอุปสงค์ ความสามารถในการแข่งขันด้านราคา
 - การดำเนินธุรกิจตามวงจรหรือฤดูกาล
 - เทคโนโลยีการผลิตที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ของสหกรณ์
 - แหล่งพลังงานและต้นทุน

ทั้งนี้ ธุรกิจที่สหกรณ์ดำเนินการอยู่อาจมีความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเฉพาะอย่าง ความเสี่ยงนั้นอาจเกิดจากลักษณะทางธุรกิจหรือระดับความเข้มงวดหรือข้อกำหนดทางกฎหมาย

- ข้อกำหนดทางกฎหมาย คือ ปัจจัยทางข้อกำหนดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องสภาพแวดล้อมของข้อบังคับทางกฎหมายและการเมือง เช่น
 - ข้อกำหนดและข้อกำหนดที่มีผลกระทบที่สำคัญต่อการดำเนินธุรกิจและกิจกรรมการกำกับดูแล
 - นโยบายของรัฐบาลที่มีผลกระทบที่สำคัญต่อการดำเนินธุรกิจ เช่น นโยบายทางการเงินการคลังที่ให้การสนับสนุนทางการเงิน โครงการให้ความช่วยเหลือจากรัฐบาล
- มาตรฐานการบัญชีของสหกรณ์ หลักการบัญชี คำแนะนำ และแนวปฏิบัติเฉพาะธุรกิจ / ลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์
- ปัจจัยภายนอกอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อสหกรณ์ ซึ่งผู้สอบบัญชีอาจพิจารณา
 - สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไป
 - อัตราดอกเบี้ย
 - ความยากง่ายในการจัดหาเงินทุน
 - เงินเพื่อหรือการเปลี่ยนแปลงค่าเงิน

1.1.2 ลักษณะของสหกรณ์ รวมถึงการดำเนินงาน ความเป็นเจ้าของและโครงสร้างการกำกับดูแล โครงสร้างและวิธีการจัดหาทุนซึ่งผู้สอบบัญชีต้องเข้าใจประเด็นต่าง ๆ เช่น

- สหกรณ์มีโครงสร้างที่ซับซ้อนหรือไม่ เนื่องจากโครงสร้างที่ซับซ้อนนั้น มักจะนำไปสู่ประเด็นที่อาจเกิดความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ
 - การดำเนินงานทางธุรกิจ เช่น
 - ลักษณะของแหล่งรายได้ สินค้าหรือการให้บริการ และการตลาด
 - การดำเนินธุรกิจ
 - การกระจายสินค้า
 - สถานที่ที่ใช้ในการผลิต สถานที่เก็บสินค้า สำนักงานสหกรณ์ และที่ตั้ง รวมถึงปริมาณสินค้าคงเหลือ
 - ผู้จำหน่ายสินค้า หรือผู้ให้บริการที่สำคัญ
 - ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจ้างงาน
 - เงินลงทุนและกิจกรรมการลงทุน เช่น
 - การลงทุนและการจำหน่ายหลักทรัพย์ และเงินให้กู้ยืม
 - กิจกรรมการลงทุนในสินทรัพย์
 - การรายงานทางการเงิน เช่น
 - หลักการบัญชี และแนวทางปฏิบัติ
 - การรับรู้รายได้
 - การบัญชีสำหรับรายการที่ไม่ปกติและรายการที่ซับซ้อน รวมถึงรายการที่ยังเป็นที่ถกเถียงหรือรายการที่เกิดขึ้นใหม่
 - การเปลี่ยนแปลงของสหกรณ์ที่สำคัญจากงวดก่อนอาจก่อให้เกิดหรือเปลี่ยนแปลงความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

1.1.3 การเลือกและการใช้นโยบายการบัญชี รวมถึงเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีของสหกรณ์ ผู้สอบบัญชีจะต้องประเมินนโยบายการบัญชีของสหกรณ์ว่ามีความเหมาะสมกับการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์หรือไม่ สอดคล้องกับระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดหรือไม่ ซึ่งการเลือกและการใช้นโยบายการบัญชีของสหกรณ์อาจนำไปสู่ประเด็นต่าง ๆ เช่น

- วิธีการที่สหกรณ์ใช้ในการบันทึกรายการที่มีนัยสำคัญและไม่ปกติ
- ผลกระทบของนโยบายการบัญชีที่สำคัญในประเด็นที่ยังถกเถียงกันอยู่หรือประเด็นใหม่ ๆ ซึ่งยังไม่มีแนวปฏิบัติที่เชื่อถือได้หรือยังไม่มีความเห็นที่เป็นเอกฉันท์ในประเด็นนั้น ๆ
- การเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีของสหกรณ์
- กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ที่เป็นเรื่องใหม่สำหรับสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้นเมื่อใดและปฏิบัติตามถูกต้องหรือไม่

1.1.4 วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ของสหกรณ์และความเสี่ยงทางธุรกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

- สหกรณ์ดำเนินธุรกิจภายใต้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ข้อกำหนดทางกฎหมาย ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกอื่นในการตอบสนองปัจจัยดังกล่าว ที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ได้กำหนดแผนการดำเนินงานของสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์เป็นผู้ใช้กลยุทธ์เพื่อบรรลุแผนการดำเนินงานที่ได้กำหนดไว้

- ความเสี่ยงทางธุรกิจได้รวมถึงความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ความเสี่ยงทางธุรกิจอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงหรือความสลับซับซ้อนการไม่ยอมที่จะรับรู้ถึงความต้องการการเปลี่ยนแปลงก็อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงทางธุรกิจได้ ความเสี่ยงทางธุรกิจ อาจเกิดจาก

- การพัฒนาสินค้าหรือบริการใหม่ที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ
- การตลาด ที่อาจไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนการขายสินค้าหรือบริการ
- ข้อบกพร่องของสินค้าหรือบริการที่อาจก่อให้เกิดภาระหนี้สินและความเสี่ยงในการเสียชื่อเสียง

- ความเข้าใจในความเสี่ยงทางธุรกิจของสหกรณ์จะช่วยให้การระบุโอกาสที่อาจเกิดความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญได้ดีขึ้น เนื่องจากความเสี่ยงทางธุรกิจส่วนใหญ่มีผลทางการเงินตามมาและส่งผลกระทบต่องบการเงิน

- ประเด็นที่ผู้สอบบัญชีอาจพิจารณาเพื่อให้ได้มาซึ่งความเข้าใจในวัตถุประสงค์ กลยุทธ์และความเสี่ยงทางธุรกิจของสหกรณ์ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในงบการเงิน ได้แก่

- เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความชำนาญ
- ภาระหนี้สินอันเนื่องมาจากเพิ่มสินค้าหรือบริการใหม่
- การขยายตัวทางธุรกิจ เช่น ความต้องการสินค้าที่ไม่สามารถประมาณได้อย่างถูกต้อง
- ข้อกำหนดทางการบัญชีใหม่
- ข้อบังคับทางกฎหมาย
- การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น กระบวนการประมวลผลไม่สามารถเข้ากันได้
- ผลกระทบจากการใช้กลยุทธ์ เช่น ใช้กลยุทธ์ที่ไม่สมบูรณ์หรือไม่เหมาะสม

- ความเสี่ยงทางธุรกิจอาจมีผลทันทีต่อความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง อันเป็นสาระสำคัญสำหรับประเภทของรายการ ยอดคงเหลือทางบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลในระดับที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ หรือในระดับงบการเงิน ผู้สอบบัญชีควรพิจารณาว่า ความเสี่ยงทางธุรกิจอาจส่งผลต่อความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง อันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ จึงควรพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมของสหกรณ์ ตัวอย่างของเงื่อนไขและเหตุการณ์ที่อาจแสดงถึงความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ โดยครอบคลุมถึงเงื่อนไขและเหตุการณ์ลักษณะต่าง ๆ ซึ่งอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับงานสอบบัญชีในทุกงาน เช่น

- การดำเนินธุรกิจในสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคง เช่น การเปลี่ยนแปลงของค่าเงินอย่างมีนัยสำคัญ หรือภาวะเงินเฟ้อ เป็นต้น
- การดำเนินธุรกิจที่พึ่งตลาดที่มีความผันผวนสูง
- การดำเนินงานต่อเนื่องและประเด็นทางสภาพคล่อง
- ข้อจำกัดเกี่ยวกับความพอเพียงของเงินทุนและการจัดหาเงินทุน
- การเสนอสินค้าหรือบริการใหม่
- การเปลี่ยนแปลงในสหกรณ์ หรือการปรับโครงสร้างหรือเหตุการณ์ไม่ปกติอื่น
- การขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญด้านการเงินการบัญชี
- การเปลี่ยนแปลงบุคลากรที่สำคัญ รวมถึงการลาออกของคณะกรรมการดำเนินการ
- ข้อบกพร่องของการควบคุมภายใน
- ข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงในอดีต ประวัติของข้อผิดพลาด หรือการปรับปรุงที่มีนัยสำคัญเมื่อสิ้นงวดบัญชี
- รายการที่ไม่เกิดขึ้นเป็นประจำ หรือรายการที่ไม่เป็นระบบที่มีจำนวนเงินมีนัยสำคัญ รวมถึงรายการระหว่างกัน และรายการที่มีขนาดใหญ่ ๆ เมื่อสิ้นงวดบัญชี
- รายการที่บันทึกจากความตั้งใจของคณะกรรมการดำเนินการ เช่น การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ สินทรัพย์ที่จะทำการขาย และการจัดประเภทหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด
- การวัดมูลค่าทางการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ซับซ้อน
- เหตุการณ์หรือรายการที่เกี่ยวข้องกับความไม่แน่นอนของการวัดผลที่สำคัญ รวมถึงการประมาณการทางบัญชี
- การฟ้องร้องที่ยังไม่สิ้นสุด และหนี้สินที่อาจเกิดขึ้น

1.1.5 การวัดผลและการทบทวนผลการดำเนินงานทางการเงินของสหกรณ์

- คณะกรรมการดำเนินการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์มักจะมีการวัดผลและทบทวนในสิ่งที่เห็นว่าสำคัญ การวัดผลการดำเนินงานมักทำให้เกิดแรงกดดันต่อสหกรณ์ แรงกดดันนี้อาจจูงใจให้คณะกรรมการดำเนินการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปรับปรุงผลการดำเนินงาน หรือบิดเบือนงบการเงิน ดังนั้น ความเข้าใจในการวัดผลการดำเนินงานจะช่วยผู้สอบบัญชีในการพิจารณาว่าแรงกดดันที่จะบรรลุเป้าหมายอันเกิดจากการกระทำของคณะกรรมการดำเนินการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์จะเพิ่มความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ รวมถึงความเสี่ยงจากการทุจริตหรือไม่

- การวัดผลและทบทวนผลการดำเนินงานทางการเงินไม่เหมือนกับการติดตามผลการควบคุม ถึงแม้ว่าวัตถุประสงค์จะมีความทับซ้อนกัน กล่าวคือ

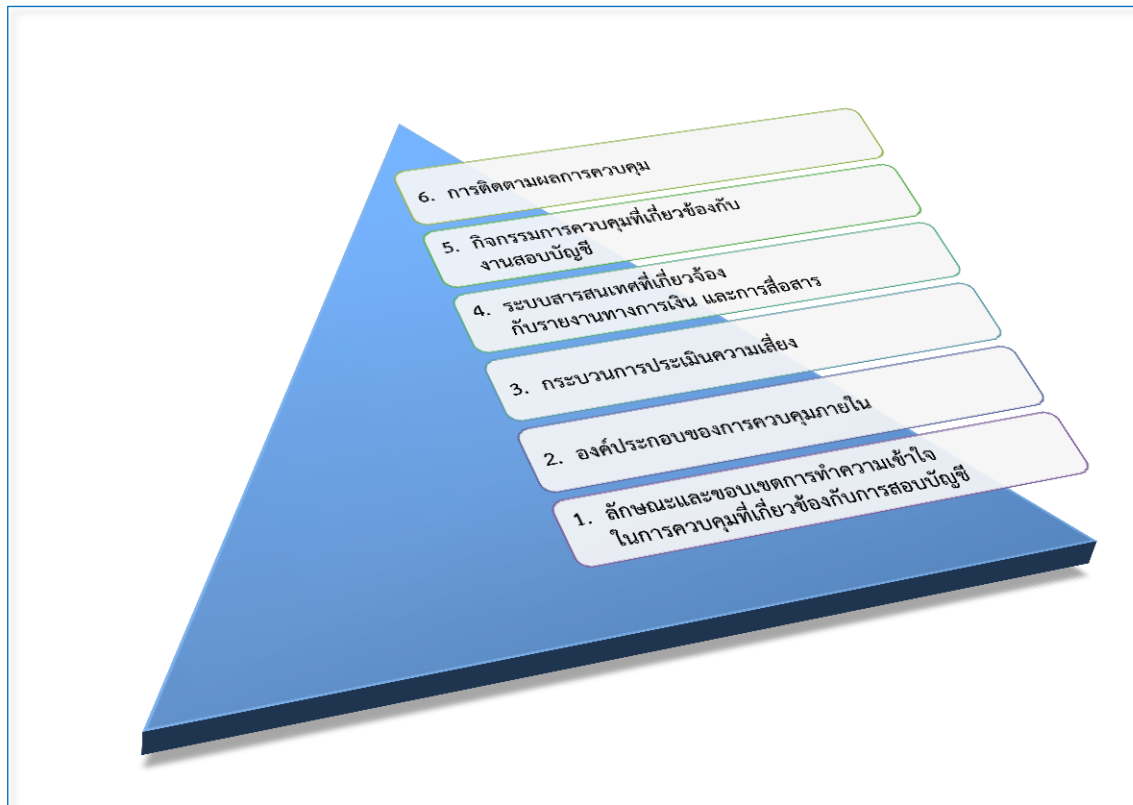
- การวัดผลและการทบทวนผลการดำเนินงานมุ่งประเด็นที่ว่าผลการดำเนินงานธุรกิจบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สหกรณ์ได้กำหนดไว้หรือไม่
- การติดตามผลการควบคุมมุ่งเน้นความมีประสิทธิภาพของการนำเอาการควบคุมภายในไปปฏิบัติ

- บุคคลภายนอกอาจวัดผลและทบทวนผลการดำเนินงานทางการเงินของสหกรณ์ เช่น รายงานผลการวิเคราะห์สหกรณ์จากหน่วยงานอื่น อาจให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สอบบัญชี

- การวัดผลภายในสหกรณ์อาจทำให้เห็นผลที่ไม่คาดหวังหรือเห็นแนวโน้มที่ไม่คาดการณ์มาก่อน ซึ่งทำให้คณะกรรมการดำเนินการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์จะต้องหาสาเหตุและปรับปรุงแก้ไข อาจทำให้ผู้สอบบัญชีทราบความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงของข้อมูลในงบการเงิน เช่น สหกรณ์มีการเติบโตผิดปกติหรือมีกำไรสูงผิดปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ารวมกับปัจจัยอื่น เช่น โบนัสที่อิงต่อผลการดำเนินงานหรือการจ่ายผลตอบแทนที่จูงใจที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงที่เกิดจากความผิดพลาดของคณะกรรมการดำเนินการในการจัดทำงบการเงินได้

- กรณีสหกรณ์ขนาดเล็กอาจไม่มีกระบวนการในการวัดผลและทบทวนผลการดำเนินงานทางการเงิน การสอบถามคณะกรรมการดำเนินการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์อาจทำให้ทราบว่าคณะกรรมการดำเนินการยึดถือดัชนีชี้วัดที่สำคัญใดในการประเมินผลการดำเนินงานทางการเงิน หากการสอบถามนั้นแสดงให้เห็นว่าไม่มีการวัดผลการดำเนินงานหรือไม่มีการทบทวนผลการดำเนินงาน อาจเพิ่มความเสี่ยงที่การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงจะไม่ถูกค้นพบและแก้ไขได้

1.2 การทำความเข้าใจการควบคุมภายในของสหกรณ์ ผู้สอบบัญชีต้องได้มาซึ่งความเข้าใจในการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชี

รูปภาพ แสดงการทำความเข้าใจการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับงานสอบบัญชี

1.2.1 ลักษณะและขอบเขตของการทำความเข้าใจในการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชี ผู้สอบบัญชีต้องประเมินการออกแบบการควบคุม และพิจารณาว่าการควบคุมดังกล่าวได้นำมาปฏิบัติหรือไม่ ซึ่งวิธีการประเมินความเสี่ยงเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีเกี่ยวกับการออกแบบและการนำไปปฏิบัติของการควบคุมที่เกี่ยวข้อง อาจรวมถึง

- การสอบถามเจ้าหน้าที่สหกรณ์
 - การสังเกตการณ์การนำการควบคุมเฉพาะเรื่องไปปฏิบัติ
 - การตรวจสอบเอกสารและรายงาน
 - การติดตามรายงานผ่านระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการรายงานทางการเงิน
- ทั้งนี้ การสอบถามเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการประเมินความเสี่ยง

1.2.2 องค์ประกอบของการควบคุมภายในผู้สอบบัญชีต้องได้มาซึ่งความเข้าใจในสภาพแวดล้อมการควบคุมของสหกรณ์ ผู้สอบบัญชีจึงต้องประเมินเรื่องดังต่อไปนี้

- มีการสร้างและดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมในเรื่องความซื่อสัตย์และพฤติกรรมทางจรรยาบรรณ

- ความเข้มแข็งขององค์ประกอบของสภาพแวดล้อมการควบคุมโดยรวมเป็นพื้นฐานที่ดีต่อองค์ประกอบของการควบคุมภายในอื่น

1.2.3 กระบวนการประเมินความเสี่ยงของสหกรณ์ผู้สอบบัญชีต้องเข้าใจว่าสหกรณ์มีกระบวนการดังต่อไปนี้หรือไม่

- การระบุความเสี่ยงทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในการรายงานทางการเงิน
- การประมาณความมีนัยสำคัญของความเสี่ยง
- การประเมินโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง
- การกำหนดวิธีการที่จะจัดการกับความเสี่ยง

1.2.4 ระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับรายงานทางการเงินและการสื่อสาร ผู้สอบบัญชีต้องเข้าใจในระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับรายงานทางการเงิน รวมถึงเรื่องดังต่อไปนี้

- ประเภทของรายการในการดำเนินงานของสหกรณ์ที่มีนัยสำคัญต่อการเงิน
- วิธีการปฏิบัติที่อยู่ภายใต้เทคโนโลยีสารสนเทศและระบบที่ปฏิบัติด้วยมือที่ทำให้เกิดรายการ บันทึก ประมวลผล การแก้ไขรายการในกรณีที่เป็น การผ่านรายการไปยังสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป และรายงานในงบการเงิน

- การบันทึกรายการบัญชีที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลประกอบและบัญชีเฉพาะในงบการเงินที่ใช้ในการทำให้เกิด บันทึก ประมวลผล และรายงานรายการ ทั้งนี้ รวมถึงการแก้ไขข้อมูลที่ถูกต้องและการผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภททั่วไป

- วิธีการที่ระบบสารสนเทศใช้รวบรวมเหตุการณ์และเงื่อนไขนอกเหนือจากการรายงานต่าง ๆ ที่มีนัยสำคัญต่อการเงิน

- กระบวนการรายงานทางการเงินที่ใช้ในการจัดทำงบการเงินของสหกรณ์ รวมถึง ประมวลผลการทางบัญชี และการเปิดเผยข้อมูลที่มีนัยสำคัญ

- การควบคุมเกี่ยวกับการจัดทำสมุดรายวันทั่วไป รายการที่ไม่ปกติ หรือรายการปรับปรุง

1.2.5 กิจกรรมการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับงานสอบบัญชี

- กิจกรรมการควบคุมเป็นนโยบายวิธีการที่ช่วยให้มั่นใจว่ากิจการมีการดำเนินการเป็นไปตามที่ได้มีการกำหนดไว้ เช่น

- การอนุมัติ
- การสอบทานผลการปฏิบัติงาน
- การประมวลผลข้อมูล
- การควบคุมทางการปฏิบัติ
- การแบ่งแยกหน้าที่

- กิจกรรมการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชี ได้แก่
 - กิจกรรมควบคุมที่กำหนดให้มีการปฏิบัติ
 - กิจกรรมควบคุมที่ในดุลยพินิจของผู้สอบบัญชีพิจารณาแล้วเห็นว่าเกี่ยวข้อง

1.2.6 การติดตามผลการควบคุมเป็นกระบวนการประเมินความมีประสิทธิภาพของการควบคุมภายในตลอดเวลา โดยมีการประเมินประสิทธิภาพของการควบคุมในเวลาที่เหมาะสม และมีการดำเนินการแก้ไขที่จำเป็น ดังนั้น ผู้สอบบัญชีจึงต้องมีความเข้าใจในกิจกรรมที่กล่าวมานี้

ผู้ตรวจสอบกิจการ อาจมีบทบาทที่สำคัญในการติดตามผลการควบคุมภายใน ผู้สอบบัญชีอาจใช้ผลงานของผู้ตรวจสอบกิจการ เพื่อปรับเปลี่ยนลักษณะหรือช่วงเวลาหรือลดขอบเขตของวิธีการตรวจสอบที่จะปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชี

2. การระบุและการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ผู้สอบบัญชีต้องระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ดังนี้

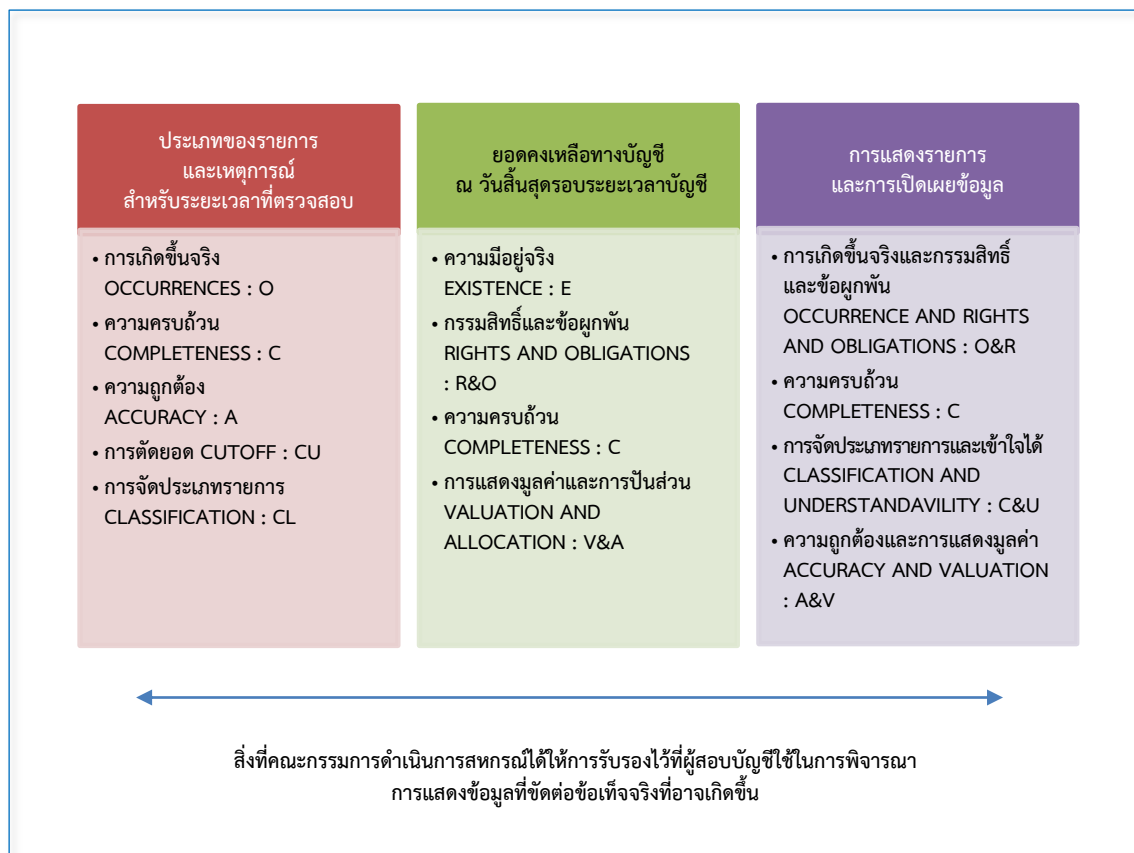
2.1 การประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับงบการเงิน หมายถึง ความเสี่ยงที่แผ่กระจายในงบการเงินโดยรวม และมีแนวโน้มที่จะกระทบต่อสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้หลาย ๆ เรื่อง โดยปกติแล้วความเสี่ยงในลักษณะนี้ไม่ได้กระทบเฉพาะสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในประเภทรายการ ยอดคงเหลือทางบัญชี หรือการเปิดเผยข้อมูล ความเสี่ยงเหล่านี้แสดงถึงสถานการณ์ที่อาจเพิ่มความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้

- ความเสี่ยงในระดับงบการเงินอาจเกิดจากข้อบกพร่องของสภาพแวดล้อมการควบคุม
- การทำความเข้าใจในการควบคุมภายใน ผู้สอบบัญชีอาจเกิดความสงสัยเกี่ยวกับ

การตรวจสอบได้ของงบการเงินของสหกรณ์

2.2 การประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ ของประเภทรายการ ยอดคงเหลือทางบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องพิจารณา เนื่องจากการพิจารณาดังกล่าวช่วยให้ผู้สอบบัญชีในการกำหนดลักษณะ ระยะเวลา และขอบเขตของวิธีการตรวจสอบ ซึ่งจำเป็นต้องได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ ผู้สอบบัญชีอาจสรุปว่าความเสี่ยงที่ระบุไว้มีลักษณะที่แผ่กระจายในงบการเงินโดยรวม และมีแนวโน้มที่จะกระทบต่อสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ในหลาย ๆ เรื่อง

• สิ่งที่คุณคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ ที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการพิจารณาการแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่อาจเกิดขึ้นแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

รูปภาพ แสดงสิ่งที่คุณคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ ที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการพิจารณาการแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่อาจเกิดขึ้น

3. ประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีโดยการพิจารณาระบบปัจจัยเสี่ยง (Risk Factors)

ตามกระบวนการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ (Business Process) รวมทั้ง รายการทางบัญชีที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณา ดังนี้

3.1 พิจารณาความเสี่ยงสืบเนื่องในแต่ละปัจจัยเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีได้ระบุไว้ โดยการประเมินถึงผลกระทบ (Impact) และโอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) โดยไม่ต้องคำนึงถึงระบบการควบคุมภายในที่สหกรณ์มีอยู่

3.2 พิจารณาระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์ ตามแต่ละปัจจัยเสี่ยงว่าสหกรณ์มีกิจกรรมการควบคุมที่สามารถลดความเสี่ยงสืบเนื่องตามข้อ 3.1 หรือไม่ และพิจารณาว่ากิจกรรมควบคุมได้ถูกนำไปปฏิบัติหรือไม่ สามารถลดความเสี่ยงได้มากน้อยเพียงใด

3.3 ระบุความเสี่ยงที่เหลืออยู่ ว่าเป็นความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อผลประกอบการไปยังงบการเงินโดยรวมและมีโอกาสกระทบต่อสิ่งที่คุณคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ในหลาย ๆ เรื่องหรือไม่

4. เชื่อมโยงความเสี่ยงที่ระบุได้กับสิ่งที่สามารถผลิตผลได้ในระดับที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ โดยพิจารณาการควบคุมที่เกี่ยวข้องที่ผู้สอบบัญชีตั้งใจที่จะทดสอบจากกระบวนการทำงานและระบบการควบคุมภายในที่สหกรณ์มีอยู่ เนื่องจากกิจกรรมการควบคุมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งมักจะไม่สามารถลดหรือขจัดความเสี่ยงหนึ่งได้ทั้งหมด ดังนั้นผู้สอบบัญชีจึงต้องทำการเชื่อมโยงองค์ประกอบการควบคุมภายในของสหกรณ์ทั้งหมดว่าเพียงพอที่จะรองรับความเสี่ยงได้หรือไม่

5. พิจารณาว่าความเสี่ยงใดเป็นความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ ผู้สอบบัญชีต้องพิจารณาว่าความเสี่ยงที่ระบุได้ใดที่ผู้สอบบัญชีเห็นว่าเป็นความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญในการใช้ดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี ต้องไม่รวมผลกระทบต่อการควบคุมที่ระบุได้เกี่ยวกับความเสี่ยงนั้น ผู้สอบบัญชีต้องพิจารณาถึงเรื่องดังต่อไปนี้ เป็นอย่างน้อย

- 5.1 ความเสี่ยงนั้นเกี่ยวข้องกับการทุจริตหรือไม่
- 5.2 ความเสี่ยงนั้นเกี่ยวข้องกับความซับซ้อนหรือการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ การบัญชีหรือพัฒนาการอื่น ๆ ซึ่งต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษหรือไม่
- 5.3 ความซับซ้อนของรายการ
- 5.4 ความเสี่ยงนั้นเกี่ยวข้องกับการรายการที่สำคัญระหว่างกิจการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกันหรือไม่
- 5.5 ระดับการใช้ดุลยพินิจในการวัดมูลค่าของข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวัดมูลค่าที่เกี่ยวข้องกับความไม่แน่นอนอย่างมาก
- 5.6 ความเสี่ยงนั้นเกี่ยวข้องกับการรายการที่มีนัยสำคัญที่ไม่ใช่การดำเนินธุรกิจตามปกติของสหกรณ์ หรือรายการที่ผิดปกติหรือไม่

6. กำหนดแผนงานสอบบัญชี เมื่อผู้สอบบัญชีสามารถระบุความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาดทั้งในระดับงบการเงินและในระดับที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ ดังนั้น ผู้สอบบัญชีจะบันทึกข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับสหกรณ์ และใช้ผลการประเมินความเสี่ยงในการกำหนดขอบเขต ลักษณะระยะเวลาและทรัพยากรที่จะใช้สำหรับการตรวจสอบสหกรณ์แต่ละแห่ง รวมทั้งพิจารณาใช้ผลการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบกิจการ เพื่อกำหนดแนวการสอบบัญชีให้เหมาะสมกับผลการประเมินความเสี่ยงของสหกรณ์

7. การปรับเปลี่ยนการประเมินความเสี่ยง ผู้สอบบัญชีอาจมีการเปลี่ยนแปลงระหว่างการปฏิบัติงานตรวจสอบเมื่อได้รับหลักฐานการสอบบัญชีเพิ่มขึ้น หรือได้รับข้อมูลใหม่ซึ่งมีความขัดแย้งกับหลักฐานการสอบบัญชีที่ผู้สอบบัญชีใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินไว้เดิม เช่น ผู้สอบบัญชีอาจได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีที่บ่งชี้ว่าการควบคุมภายในในช่วงเวลาที่เลือกตรวจสอบไม่มีประสิทธิภาพ หรือในการตรวจสอบเนื้อหาสาระผู้สอบบัญชีอาจพบการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่มีจำนวนหรือความถี่มากกว่าที่ผู้สอบบัญชีได้ประเมินไว้ ในสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการประเมินความเสี่ยงอาจไม่สะท้อนถึงสถานการณ์ที่แท้จริงของสหกรณ์ ส่งผลให้วิธีการตรวจสอบที่ได้วางแผนไว้ อาจไม่มีประสิทธิภาพในการตรวจพบการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ผู้สอบบัญชีควรปรับเปลี่ยนการประเมินความเสี่ยงและปรับเปลี่ยนแผนงานสอบบัญชีให้สอดคล้องต่อไป อย่างไรก็ตาม

หากผู้สอบบัญชีสรุปแล้วว่าต้องปรับเปลี่ยนลักษณะ ช่วงเวลา และขอบเขตของวิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระที่ได้เคยวางแผนไว้เพื่อครอบคลุมระยะเวลาที่เหลืออยู่ เนื่องจากการตรวจสอบการแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงในช่วงการตรวจสอบที่ผู้สอบบัญชีไม่ได้คาดการณ์ไว้ การปรับเปลี่ยนดังกล่าวอาจรวมถึงการขยายวิธีการหรือการปฏิบัติวิธีเดียวกับที่เคยปฏิบัติในช่วงการตรวจสอบสำหรับวันสิ้นงวด หลักฐานที่ได้รับและอาจทำให้ผู้สอบบัญชีต้องปรับเปลี่ยนแผนการสอบบัญชี เช่น

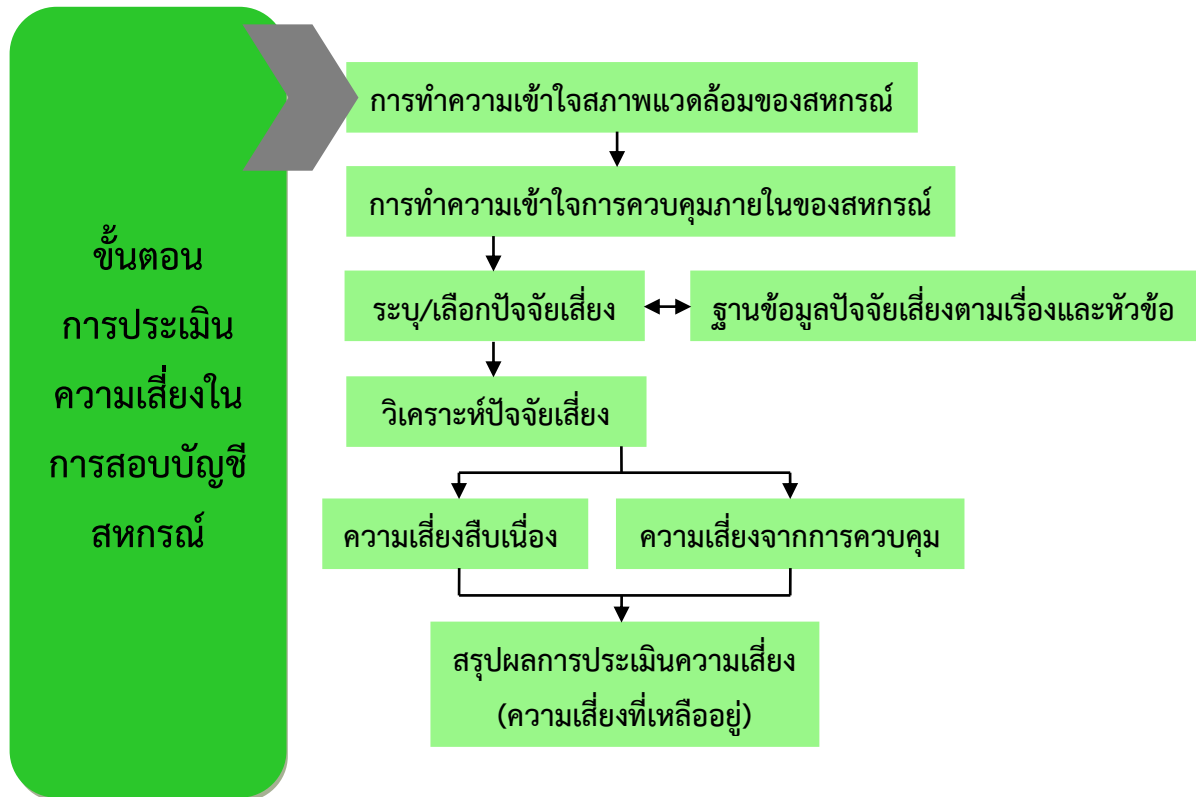
- จำนวนของการแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่ผู้สอบบัญชีตรวจพบโดยวิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระอาจเปลี่ยนแปลงดุลยพินิจของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงและอาจบ่งชี้ถึงข้อบกพร่องของการควบคุมภายในที่มีนัยสำคัญ

- ผู้สอบบัญชีอาจทราบถึงข้อบกพร่องของการบันทึกทางบัญชี หรือการบันทึกบัญชีที่ขัดแย้งกับหลักฐานหรือไม่มีหลักฐานประกอบ

- การวิเคราะห์เปรียบเทียบที่ทำในขั้นของการสอบทานข้อมูลโดยรวมอาจบ่งชี้ถึงความเสี่ยงของการแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่ไม่พบก่อนหน้านี้

ส่วนที่ 2

ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยง ในการสอบบัญชีสหกรณ์

ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้กำหนดให้ผู้สอบบัญชีประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์ผ่านเครื่องมือที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้พัฒนาขึ้น เพื่อให้ผู้สอบบัญชีประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และใช้ผลการประเมินความเสี่ยงในการพิจารณากำหนดแผนงานสอบบัญชีและออกแบบวิธีการและการนำวิธีการไปปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่ได้ประเมินไว้ ซึ่งขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การทำความเข้าใจสหกรณ์ และสภาพแวดล้อมของสหกรณ์

1.1 ทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และศึกษาลักษณะของสหกรณ์

โดยการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับสหกรณ์ ตลอดจนมาตรฐานการบัญชีและปัจจัยภายนอกอื่นที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจของสหกรณ์ เช่น ลักษณะการทำธุรกิจ โดยพิจารณาว่าสหกรณ์มีการทำธุรกิจในด้านในบ้าง สภาพเศรษฐกิจ ณ ปัจจุบัน หรือแนวโน้มในอนาคต อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจสหกรณ์หรือไม่ มีนโยบายรัฐบาลใดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์

สำหรับการศึกษาลักษณะของสหกรณ์ ผู้สอบบัญชีจะต้องศึกษาทำความเข้าใจการดำเนินงานของสหกรณ์ ความเป็นเจ้าของและโครงสร้างการกำกับดูแล โครงสร้างและวิธีการจัดหาทุน ซึ่งผู้สอบบัญชีต้องเข้าใจประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้

- ศึกษาทำความเข้าใจการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ เป็นการศึกษาทำความเข้าใจการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์แต่ละธุรกิจทุกธุรกิจ ว่ามีแหล่งที่มาของรายได้อย่างไร มีแหล่งที่มาของเงินทุนจากที่ใด รายการบัญชีหรือวงจรธุรกิจที่มีมูลค่ามาก หรือมีปริมาณของการเกิดขึ้นของรายการมาก หรือมีความถี่ในการเกิดรายการบ่อย มีโครงสร้างการบริหารงานอย่างไร บุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีอัตรากำลังที่เหมาะสมและมีประสบการณ์หรือความรู้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานหรือไม่ สหกรณ์ใส่ใจคุณภาพสินค้าหรือการให้บริการมากน้อยเพียงใด เช่น สหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจสินเชื่อ จึงมีรายได้จากเงินให้กู้ ผู้สอบบัญชีอาจพิจารณาว่า สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้ขึ้นถือใช้หรือไม่ มีข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ค้ำประกันหรือไม่ มีการปฏิบัติที่เป็นไปตามข้อกำหนดที่ระบุไว้หรือไม่ และปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอเพียงใด เป็นต้น

- ศึกษาทำความเข้าใจรายงานทางการเงินของสหกรณ์ว่ามีหลักการบัญชีและแนวทางปฏิบัติอย่างไร เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีหรือไม่ เช่น สหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจสินเชื่อ ผู้สอบบัญชีอาจพิจารณาว่า สหกรณ์มีการกำหนดนโยบายการบัญชีเกี่ยวกับวิธีการรับรู้รายได้ และค่าเผ่อนหนี้สงสัยจะสูญและหนี้สงสัยจะสูญเหมาะสมและเป็นไปตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดหรือไม่ เป็นต้น

- ในปีบัญชีปัจจุบันสหกรณ์มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจากปีบัญชีก่อนหรือไม่ หากสหกรณ์มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ผู้สอบบัญชีต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษว่าสหกรณ์อาจมีความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญนั้นหรือไม่ เช่น สหกรณ์มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ ผู้สอบบัญชีอาจพิจารณาว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงที่เจ้าหน้าที่สหกรณ์มิได้เปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยในโปรแกรมให้เป็นอัตราดอกเบี้ยที่เปลี่ยนแปลงใหม่ หรือยังคงใช้อัตราดอกเบี้ยเดิมในการคำนวณดอกเบี้ย เป็นต้น

1.2 พิจารณาวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ของสหกรณ์ และความเสี่ยงทางธุรกิจ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ เช่น การกำหนดแผนการดำเนินงานของสหกรณ์ หรือข้อบกพร่องของสินค้าที่อาจทำให้เกิดภาระหนี้สินและความเสี่ยงในการเสียชื่อเสียง เป็นต้น

1.3 การวัดผลและการทบทวนผลการดำเนินงานทางการเงินของสหกรณ์ อาจทำให้ผู้สอบบัญชีทราบถึงความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงของข้อมูลในงบการเงิน เช่น การวัดผลการดำเนินงานของสหกรณ์อาจแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์มีการเติบโตเร็วผิดปกติ มีกำไรสูงผิดปกติ เมื่อเทียบกับสหกรณ์อื่นที่ทำธุรกิจในรูปแบบเดียวกัน หากรวมปัจจัยอื่น เช่น โบนัสหรือผลตอบแทนที่อ้างอิงกับผลการดำเนินงานของสหกรณ์ อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงที่เกิดจากความอคติของคณะกรรมการดำเนินการหรือเจ้าหน้าที่สหกรณ์ในการจัดทำงบการเงิน

ทั้งนี้ การทำความเข้าใจสหกรณ์ และสภาพแวดล้อมของสหกรณ์นั้น ผู้สอบบัญชีจะต้องจัดทำการวิเคราะห์โครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการปฏิบัติงาน โดยให้จัดเก็บไว้ในกระดาษทำการ ซึ่งการวิเคราะห์โครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์มีหลักการ ดังนี้

- (1) ใช้ข้อมูลฐานะการเงินของสหกรณ์ปีล่าสุด/ข้อมูลล่าสุด
- (2) พิจารณาโครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์ โดยพิจารณาจากแหล่งที่มาของเงินทุน และแหล่งใช้ไปของเงินทุน
- (3) พิจารณารายการที่มีสาระสำคัญหรือมีความเสี่ยงที่อาจมีผลกระทบต่องบการเงิน
- (4) นำรายงานที่มีความเสี่ยงจากโครงสร้างทางการเงินมาแสดงธุรกรรมเชิงลึกของสหกรณ์

อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์โครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์เพียงอย่างเดียว อาจทำให้ผู้สอบบัญชีมองข้ามรายการทางบัญชีที่มีความสำคัญซึ่งอาจจะไม่ได้เป็นรายการที่มีมูลค่าสูง ดังนั้น นอกจากวิเคราะห์โครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์แล้ว ผู้สอบบัญชีจะต้องพิจารณารายงานทางการเงิน/งบการเงินของสหกรณ์ เพื่อให้ผู้สอบบัญชีสามารถประเมินองค์ประกอบทั้งหมดของงบการเงินได้ โดยไม่มองข้ามรายการบัญชีที่อาจมีความสำคัญ อนึ่ง สำหรับงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีนำมาพิจารณาจะต้องเป็นงบการเงิน ณ ปัจจุบันของสหกรณ์ หรืองบทดลองที่แสดงรายการเคลื่อนไหวและยอดคงเหลือทั้งหมดซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นงบการเงินหรืองบทดลองสำหรับงวด 12 เดือนก็ได้

ตัวอย่าง แบบฟอร์มการวิเคราะห์โครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์

วิเคราะห์โครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์.....จำกัด

หน่วย : บาท

รายละเอียดที่มาของเงินทุน

เจ้าหนี้เงินกู้ (%)

เงินรับฝาก (%)

- สมาชิก (%)

- สหกรณ์อื่น (%)

- (%)

- (%)

- บุคคลภายนอก (%)

ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2560

ทุนดำเนินงานทั้งสิ้น

ที่มาของเงินทุน

เจ้าหนี้เงินกู้

เจ้าหนี้เงินรับฝาก

เจ้าหนี้การค้า

อื่น ๆ

ทุนของสหกรณ์

ทุนเรือนหุ้น

ทุนสำรอง

ทุนสะสม

กำไรสุทธิประจำปี

รายละเอียดการใช้เงินทุน

เงินฝากสหกรณ์อื่น (%)

ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (%)

- ที่ดิน (%)

- ที่ดินพร้อมสวนป่าล้ม (%)

- อาคาร (%)

- อุปกรณ์สำนักงาน (%)

ใช้เงินทุน

เงินสด/เงินฝากธนาคาร

เงินฝากสหกรณ์อื่น

ลูกหนี้เงินให้กู้สุทธิ

ดอกเบี้ยค้างรับ

ลูกหนี้อื่น

สินค้าคงเหลือ

ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์

เงินลงทุนระยะยาว

อื่น ๆ

2. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการควบคุมภายในของสหกรณ์

ผู้สอบบัญชีจะต้องได้มาซึ่งความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้

2.1 ลักษณะและขอบเขตการทำความเข้าใจการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชี

ผู้สอบบัญชีต้องประเมินการออกแบบการควบคุมภายในของสหกรณ์ และพิจารณาว่าการควบคุมภายในดังกล่าวได้นำมาปฏิบัติหรือไม่ เช่น ผู้สอบบัญชีพิจารณาแล้วเห็นว่า สหกรณ์อาจมีความเสี่ยงในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ แต่เจ้าหน้าที่สหกรณ์อาจไม่เปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยในโปรแกรม แต่เมื่อประเมินระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์แล้วพบว่า สหกรณ์กำหนดให้มีการสอบทานความถูกต้องของแฟ้มข้อมูลหลักอย่างสม่ำเสมอ และสหกรณ์ได้ปฏิบัติตามจริง ดังนั้น ทำให้ความเสี่ยงกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ แต่เจ้าหน้าที่สหกรณ์อาจไม่เปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยในโปรแกรมอาจลดต่ำลง เป็นต้น

2.2 องค์ประกอบของการควบคุมภายใน ผู้สอบบัญชีต้องได้มาซึ่งความเข้าใจในสภาพแวดล้อมการควบคุมของสหกรณ์ เช่น ผู้สอบบัญชีอาจพิจารณาว่า สหกรณ์ให้ความสำคัญในเรื่องจริยธรรมในสหกรณ์มากน้อยเพียงใด มีการส่งเสริมและสร้างวัฒนธรรมด้านความซื่อสัตย์หรือไม่ เป็นต้น

2.3 กระบวนการประเมินความเสี่ยงของสหกรณ์ ผู้สอบบัญชีต้องเข้าใจว่าสหกรณ์มีกระบวนการประเมินความเสี่ยง การกำหนดวิธีที่จะจัดการกับความเสี่ยง เช่น ผู้สอบบัญชีอาจพิจารณาว่า คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์และฝ่ายจัดการมีการประเมินหรือไม่ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงในด้านใดบ้าง และมีการกำหนดวิธีการลดความเสี่ยงนั้นให้ลดน้อยลงหรือไม่ เป็นต้น

2.4 ระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับรายงานทางการเงินและการสื่อสาร ผู้สอบบัญชีต้องเข้าใจในระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับรายงานทางการเงิน เช่น หากสหกรณ์ใช้โปรแกรมระบบบัญชีในการบันทึกบัญชี ผู้สอบบัญชีอาจจะต้องทำความเข้าใจการประมวลผลข้อมูลของโปรแกรมระบบบัญชีที่สหกรณ์ใช้ เป็นต้น

2.5 กิจกรรมการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับงานสอบบัญชี กิจกรรมการควบคุมเป็นนโยบายวิธีการที่ช่วยให้นับใจว่ากิจการมีการดำเนินการเป็นไปตามที่ได้มีการกำหนดไว้ และกิจกรรมการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชี เช่น ผู้สอบบัญชีอาจพิจารณาว่า สหกรณ์มีการสอบทานเงินสดในมือกับสมุดเงินสดเป็นประจำหรือไม่ หรือสหกรณ์มีการแบ่งแยกหน้าที่ในการบันทึกคำขอกู้ การอนุมัติเงินกู้ และสัญญาเงินกู้ โดยไม่ใช้บุคคลเดียวปฏิบัติหน้าที่ทั้งหมดเพียงคนเดียว เป็นต้น

2.6 การติดตามผลการควบคุม เป็นกระบวนการประเมินความมีประสิทธิภาพของการควบคุมภายในตลอดเวลา โดยมีการประเมินประสิทธิภาพของการควบคุมในเวลาที่เหมาะสมและมีการดำเนินการแก้ไขที่จำเป็น

ทั้งนี้ ผู้สอบบัญชีควรนำข้อมูลที่ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมตามข้อ 1 ระบบการควบคุมภายใน ตามข้อ 2 การวิเคราะห์โครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์ และข้อมูลงบการเงินล่าสุด มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการทำธุรกรรมเชิงลึกของสหกรณ์ (Scan ธุรกรรม) (การแสกนธุรกรรมเชิงลึก คือ การวิเคราะห์ข้อมูลการทำธุรกรรมทางการเงินอย่างละเอียด เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างธุรกิจ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการและฝ่ายจัดการที่เกี่ยวกับการเงินการบัญชี ระบบการควบคุมภายใน ระบบบัญชีของธุรกิจ และอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถระบุปัจจัยเสี่ยงในการสอบบัญชีได้) ตามวงจรธุรกิจ หรือกิจกรรมที่ผู้สอบบัญชีพิจารณาแล้วว่ามีความเสี่ยงเกินกว่าระดับที่ผู้สอบบัญชียอมรับได้ โดยให้จัดเก็บ การวิเคราะห์ข้อมูลการทำธุรกรรมเชิงลึกของสหกรณ์ (Scan ธุรกรรม) เพื่อใช้เป็นหลักฐานการปฏิบัติงาน ไว้ในกระดาษทำการ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลการทำธุรกรรมเชิงลึกของสหกรณ์ (Scan ธุรกรรม) มีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

- (1) วางแผนการวิเคราะห์ข้อมูลการทำธุรกรรมของสหกรณ์ร่วมกับทีมงาน
- (2) เข้าวิเคราะห์การทำธุรกรรมเชิงลึกของสหกรณ์ร่วมกับทีมงาน
 - โครงสร้างองค์กร
 - อำนาจหน้าที่
 - แสกนธุรกรรมทุกธุรกิจ (เกี่ยวกับระเบียบโดยย่อ/การปฏิบัติตามระเบียบ/การควบคุมภายใน)
 - ระบบบัญชีของแต่ละธุรกิจ
 - รายการอื่นนอกจากการดำเนินธุรกิจ ให้แสกนตามความเสี่ยงจากการวิเคราะห์โครงสร้าง
- (3) สรุปผลการวิเคราะห์การทำธุรกรรมเชิงลึกของสหกรณ์ร่วมกับทีมงาน
- (4) นำข้อมูลการวิเคราะห์ไปกำหนดปัจจัยเสี่ยง เพื่อใช้ในการประเมินความเสี่ยงฯ

3. ระบุปัจจัยเสี่ยง

ผู้สอบบัญชีต้องระบุปัจจัยเสี่ยง โดยการนำผลจากการวิเคราะห์ธุรกรรมเชิงลึกของสหกรณ์ มาใช้ในการระบุปัจจัยเสี่ยงของสหกรณ์ ดังนี้

3.1 เลือกธุรกิจของสหกรณ์ ยอดคงเหลือตามงบการเงิน ประเภทรายการ หรือการเปิดเผยรายการในงบการเงิน ที่ผู้สอบบัญชีจะเริ่มประเมินความเสี่ยง

3.2 ระบุปัจจัยเสี่ยงตามธุรกิจของสหกรณ์ ยอดคงเหลือตามงบการเงิน ประเภทรายการ หรือการเปิดเผยรายการในงบการเงิน ที่ผู้สอบบัญชีเลือก

ตัวอย่าง การระบุปัจจัยเสี่ยงการให้เงินกู้และลูกหนี้เงินกู้

1. วิเคราะห์โครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์

- 1.1 ใช้ข้อมูลฐานะการเงินของสหกรณ์ปีล่าสุดและข้อมูลล่าสุด
- 1.2 พิจารณาโครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์ โดยพิจารณาจากแหล่งที่มาของเงินทุน และแหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน
- 1.3 พิจารณารายการที่มีสาระสำคัญหรือมีความเสี่ยงที่อาจมีผลกระทบต่องบการเงิน
- 1.4 นำรายการที่มีความเสี่ยงจากโครงสร้างทางการเงินมาแสดงธุรกรรมเชิงลึกของสหกรณ์

ตัวอย่าง วิเคราะห์โครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์กระบวนการตรวจสอบ จำกัด

หน่วย : ล้านบาท

รายละเอียดที่มาของเงินทุน

เจ้าหนี้เงินกู้ รกส. 167 (25.73%)	
- สมาชิก	21 (3.24 %)
- สหกรณ์อื่น	12 (1.85 %)
• สอ. ก จก.	10
• สอ. ข จก.	2
- บุคคลภายนอก	134 (20.64%)

ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2560

ทุนดำเนินงานทั้งสิ้น 649

ที่มาของเงินทุน

เจ้าหนี้เงินกู้	324
เจ้าหนี้เงินรับฝาก	167
เจ้าหนี้การค้า	1
อื่น ๆ	19
ทุนของสหกรณ์	
ทุนเรือนหุ้น	116
ทุนสำรอง	12
ทุนสะสม	4
กำไรสุทธิประจำปี	6

รายละเอียดการใช้เงินทุน

เงินฝากสหกรณ์อื่น	18 (2.77 %)
- สอ. ป จก.	14 (2.16 %)
- สอ. ส จก.	1 (0.15%)
- สอ. ต จก.	3 (0.46%)

ลูกหนี้เงินให้กู้	403 (62.09 %)
- สมาชิก	397 (61.17%)
- สหกรณ์อื่น	
• สอ. พ จก.	6 (1.03%)
- ลูกหนี้สมาชิกผิดนัดชำระหนี้	151 (60.4%)
ของหนี้ถึงกำหนดชำระ	
- (ค่าเผื่อนับสงสัยจะสูญ)	(3)

ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	108 (16.64 %)
- ที่ดิน	17 (2.62 %)
- ที่ดินพร้อมสวนป่า	77 (11.86%)
- อาคาร	10 (1.54%)
- อุปกรณ์สำนักงาน	4 (0.62 %)

ใช้เงินทุน

เงินสด/เงินฝากธนาคาร	33
เงินฝากสหกรณ์อื่น	18
ลูกหนี้เงินให้กู้สุทธิ	400
ดอกเบี้ยค้างรับ	35
ลูกหนี้อื่น	26
สินค้าคงเหลือ	10
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	108
เงินลงทุนระยะยาว	1
อื่น ๆ	18

ข้อมูลที่ตรวจสอบรายการ

1. ธุรกิจสินเชื่อ (ลูกหนี้เงินให้กู้)
2. ธุรกิจเงินรับฝาก (บุคคลภายนอก)
3. เงินสด/เงินฝาก
4. เงินฝากสหกรณ์อื่น
5. ที่ดินอาคารและอุปกรณ์ (ที่ดินพร้อมสวนป่า)
6. เจ้าหนี้เงินกู้ (เจ้าหนี้เงินกู้ รกส.)
7. ทุนเรือนหุ้น

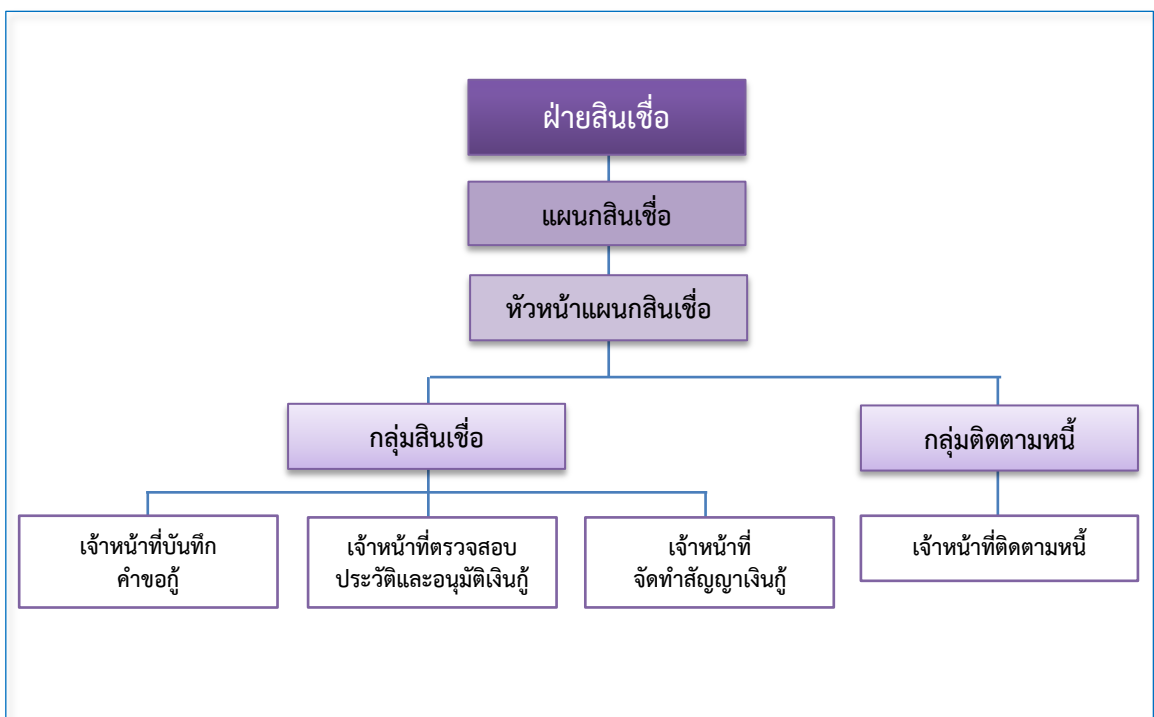
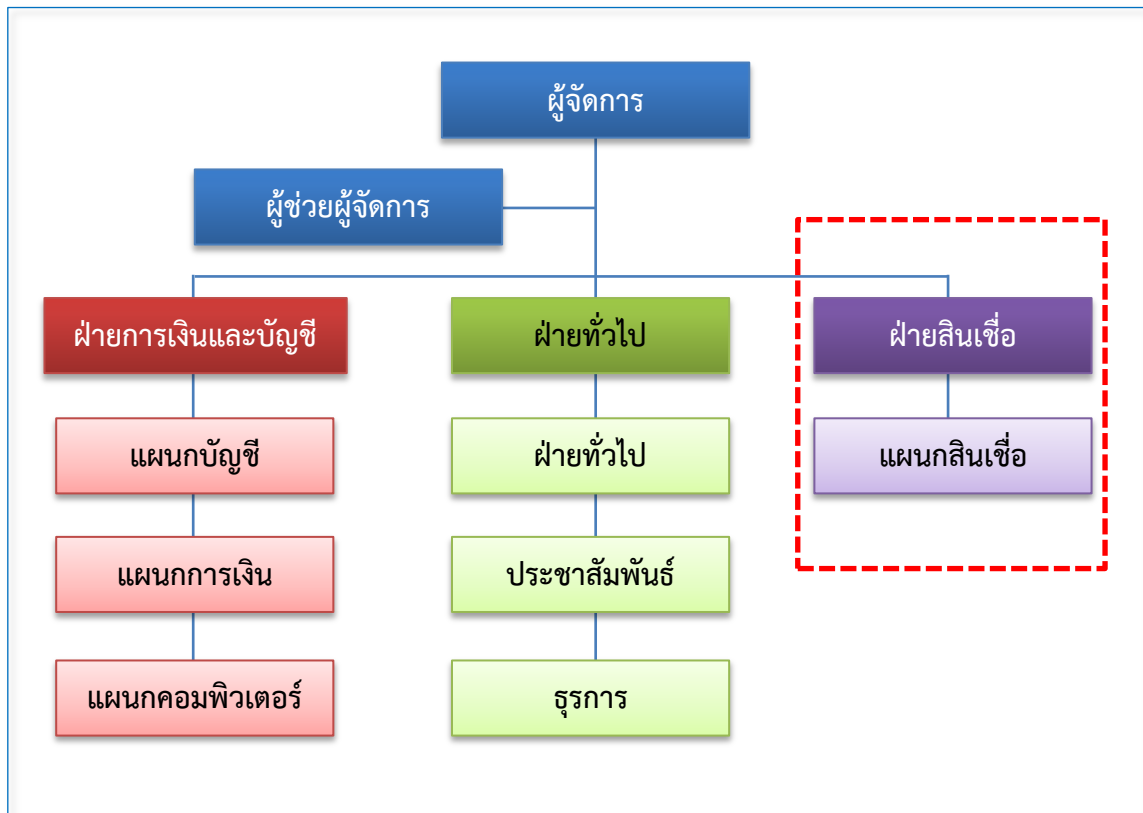
2. วิเคราะห์ข้อมูลการทำธุรกรรมเชิงลึกของสหกรณ์

- 2.1 วางแผนการวิเคราะห์ข้อมูลการทำธุรกรรมของสหกรณ์ร่วมกับทีมงาน
- 2.2 เข้าวิเคราะห์การทำธุรกรรมเชิงลึกของสหกรณ์ร่วมกับทีมงาน เช่น การวิเคราะห์โครงสร้างองค์กร, อำนาจหน้าที่, แสกนธุรกรรมทุกธุรกิจ, (เกี่ยวกับระเบียบโดยย่อ/การปฏิบัติตามระเบียบ/การควบคุมภายใน), ระบบบัญชีของแต่ละธุรกิจ, รายการอื่นนอกธุรกิจให้แสกนตามความเสี่ยงจากการวิเคราะห์โครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์
- 2.3 สรุปผลการวิเคราะห์การทำธุรกรรมเชิงลึกของสหกรณ์ร่วมกับทีมงาน
- 2.4 นำข้อมูลการวิเคราะห์ไปกำหนดปัจจัยเสี่ยง เพื่อใช้ในการประเมินความเสี่ยงฯ

แสกนธุรกรรมเชิงลึกของสหกรณ์ (ธุรกิจสินเชื่อ)

เรื่องที่ต้องแสกนธุรกรรม	วิเคราะห์โครงสร้างทางการเงิน	การแสกนธุรกรรมธุรกิจสินเชื่อ
• โครงสร้างองค์กร • อำนาจหน้าที่ • แสกนธุรกรรมรายธุรกิจ - ระเบียบโดยย่อ - การควบคุมภายใน - การปฏิบัติตาม - ระบบบัญชีของแต่ละธุรกิจ • แสกนธุรกรรมรายการอื่นนอกธุรกิจ ให้แสกนตามความเสี่ยงจากการวิเคราะห์โครงสร้างทางการเงิน	** ข้อมูลที่ควรแสกนธุรกรรม ** 1. ธุรกิจสินเชื่อ 2. เงินสด/เงินฝากธนาคาร 3. เงินฝากสหกรณ์อื่น 4. ลูกหนี้ตามคำพิพากษา 5. ลูกหนี้ระหว่างดำเนินคดี 6. ดอกเบี้ยลูกหนี้เงินกู้ค้างรับ	** ขั้นตอน ** 1. โครงสร้างผู้รับผิดชอบธุรกิจสินเชื่อและอำนาจหน้าที่ 2. สรุประเบียบโดยย่อ ได้แก่ - ประเภทเงินกู้ - อัตราดอกเบี้ย/งวดชำระ - หลักประกัน - วงเงิน - การอนุมัติ 3. การควบคุมภายในสินเชื่อ 4. การปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายใน 5. ระบบบัญชีธุรกิจสินเชื่อ

2.1 วิเคราะห์โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่

- รับสัญญาเงินกู้/เสนออนุมัติ/จ่ายเงินกู้/รับชำระ
- ทะเบียนคุม

2.2 ระเบียบธุรกิจสินเชื่อ

- ให้เงินกู้ 2 ประเภท ดอกเงินและสามัญ
- วงเงินกู้ดอกเงินไม่เกิน 50,000 บาท วงเงินกู้สามัญ ไม่เกิน 1 ล้านบาท
- หลักประกัน บุคคลค้ำประกัน 2 คนขึ้นไปกรณีที่ยอดเงินกู้สามัญเกินกว่า 5 แสนบาท จะต้องใช้อสังหาริมทรัพย์เป็นหลักประกัน และวงเงินกู้ต้องอยู่ภายใน ร้อยละ 90 ของหลักทรัพย์ค้ำประกัน
- อำนาจอนุมัติ เงินกู้ดอกเงินเป็นอำนาจของผู้จัดการสหกรณ์, เงินกู้สามัญเป็นอำนาจของคณะกรรมการดำเนินการ
- เงินงวดผ่อนชำระ เงินกู้ดอกเงิน ไม่เกิน 12 งวด, เงินกู้สามัญ ไม่เกิน 200 งวด
- อัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 7 บาทต่อปี อัตราค่าปรับ ร้อยละ 3 บาทต่อปี(อัตราดอกเบี้ยมีการเปลี่ยนแปลงจากปีก่อน โดยปีก่อนสหกรณ์กำหนดอัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 8 บาทต่อปี)

2.3 ระบบการควบคุมภายใน

- มีการแบ่งแยกเจ้าหน้าที่สินเชื่อกับเจ้าหน้าที่การเงิน
- มีการแบ่งแยกหน้าที่ในการบันทึกคำขอกู้ การอนุมัติเงินกู้ การทำสัญญาเงินกู้ และเจ้าหน้าที่ตรวจสอบประวัติผู้ขอกู้
- มีการกำหนดระเบียบ
- มีการอนุมัติตามลำดับ
- มีการจัดทำทะเบียนคุมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
- มีการสอบทานข้อมูลระหว่างฝ่ายบัญชี กับฝ่ายการเงินและสินเชื่อ

2.4 การปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายใน

- สหกรณ์ไม่ให้ความสำคัญในการตรวจสอบมูลค่าหลักทรัพย์ค้ำประกันหรือการประเมินราคาหลักทรัพย์ค้ำประกัน
- สหกรณ์มีการตรวจสอบประวัติผู้กู้เพียงบางราย

2.5 ระบบบัญชีธุรกิจสินเชื่อ

- ใช้โปรแกรมระบบบัญชีที่พัฒนาจากบุคคลภายนอก
- ออกใบเสร็จรับเงินและสัญญาจากโปรแกรม (เจ้าหน้าที่สหกรณ์บันทึกยอดชำระได้เอง)
- จัดทำทะเบียนคุมในโปรแกรม
- ยอดเงินที่โอนเข้าบัญชีธนาคารของสหกรณ์จำนวนที่ไม่ทราบผู้โอน สหกรณ์จะบันทึกไว้เป็นเงินรอตรวจสอบ

3. พิจารณาระบุปัจจัยเสี่ยง

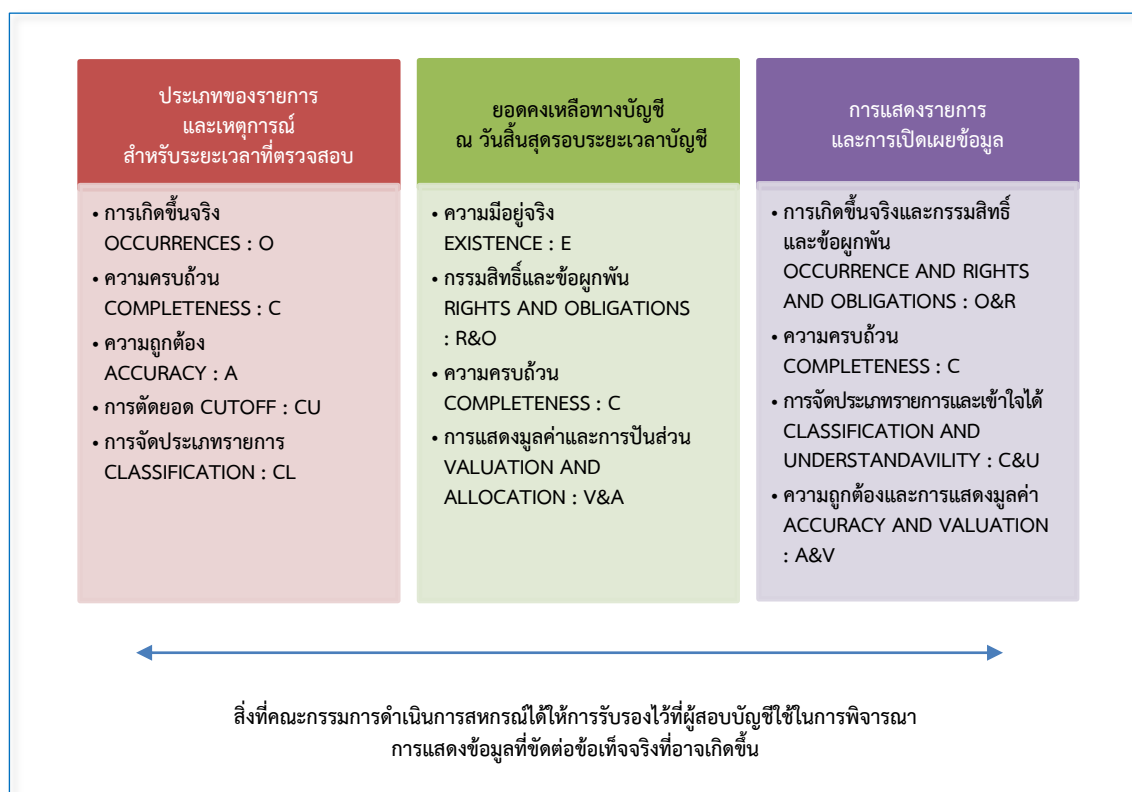
	ปัจจัยเสี่ยง
การให้เงินกู้ และลูกหนี้เงินกู้	1. สหกรณ์ไม่มีการตรวจสอบหลักทรัพย์หรือประเมินหลักทรัพย์สูงเกินไป 2. สหกรณ์ไม่ได้ตรวจสอบประวัติความสามารถในการชำระเงินกู้สัญญา ก่อน ๆ 3. สหกรณ์มีเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียวในการบันทึกคำขอกู้ การอนุมัติเงินกู้ และทำสัญญาเงินกู้ อาจมีการปลอมแปลงเอกสาร 4. สมาชิกโอนเงินชำระหนี้ แต่ไม่ได้แจ้งสหกรณ์ สหกรณ์บันทึกเป็น เงินรอตรวจสอบ 5. สหกรณ์รับชำระหนี้ไม่เป็นไปตามระเบียบ โดยตัดต้นเงินก่อน 6. สหกรณ์มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยแต่เจ้าหน้าที่สหกรณ์ไม่แก้ไข อัตราดอกเบี้ยในโปรแกรม 7. การประมาณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้ ดอกเบี้ยค้าง ค่าปรับ ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

4. วิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยง

เมื่อผู้สอบบัญชีระบุปัจจัยเสี่ยง ผู้สอบบัญชีต้องทำการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีได้ระบุไว้ในแต่ละปัจจัย โดยการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง ดังนี้

4.1 การประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับงบการเงิน เป็นความเสี่ยงที่แผ่กระจายในงบการเงินโดยรวม และมีแนวโน้มที่จะกระทบต่อสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้หลาย ๆ เรื่อง โดยปกติแล้วความเสี่ยงในลักษณะนี้ไม่ได้กระทบเฉพาะสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในประเภทรายการ ยอดคงเหลือทางการเงินบัญชี หรือการเปิดเผยข้อมูล

4.2 การประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ ของประเภทรายการ ยอดคงเหลือทางการเงินบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องพิจารณา เนื่องจากการพิจารณาดังกล่าวช่วยให้ผู้สอบบัญชีในการกำหนดลักษณะ ระยะเวลา และขอบเขตของวิธีการตรวจสอบ ซึ่งจำเป็นต้องได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ ดังนั้น ผู้สอบบัญชีจะต้องสรุปว่าความเสี่ยงที่ระบุไว้มีลักษณะแผ่กระจายในงบการเงินโดยรวม และมีแนวโน้มที่จะกระทบต่อสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ในเรื่องใดบ้าง ดังนี้

รูปภาพ แสดงสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ ที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการพิจารณา
การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่อาจเกิดขึ้น

• **สิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้เกี่ยวกับประเภทของรายการและเหตุการณ์ สำหรับระยะเวลาที่ตรวจสอบ (Class of Transaction) ได้แก่**

(1) การเกิดขึ้นจริง (Occurrence : O) รายการและเหตุการณ์ทุกรายการที่ถูกบันทึกนั้นเกิดขึ้นจริงและเกี่ยวข้องกับสหกรณ์

(2) ความครบถ้วน (Completeness : C) รายการและเหตุการณ์ทุกรายการที่ควรจะถูกบันทึกบัญชีได้ถูกบันทึกบัญชีแล้ว

(3) ความถูกต้อง (Accuracy : A) จำนวนเงินและข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับรายการและเหตุการณ์ที่ถูกบันทึก ได้บันทึกไว้อย่างเหมาะสม

(4) การตัดยอด (Cutoff : Cu) รายการและเหตุการณ์ได้ถูกบันทึกในรอบระยะเวลาบัญชีที่ถูกต้อง

(5) การจัดประเภทรายการ (Classification : Cl) รายการและเหตุการณ์ได้ถูกบันทึกในบัญชีไว้อย่างเหมาะสม

• **สิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้เกี่ยวกับยอดคงเหลือทางบัญชี ณ วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาบัญชี (Account Balance) ได้แก่**

(1) ความมีอยู่จริง (Existence : E) สินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของสหกรณ์ มีตัวตนหรือมีอยู่จริง

(2) กรรมสิทธิ์และข้อผูกพัน (Rights and obligations : R & O) สหกรณ์ถือหรือควบคุมสิทธิ์ในสินทรัพย์หรือหนี้สินที่สหกรณ์มีข้อผูกพัน

(3) ความครบถ้วน (Completeness : C) สินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของสหกรณ์ทั้งหมดที่ควรบันทึกบัญชีได้ถูกบันทึกบัญชีแล้ว

(4) การแสดงมูลค่าและการปันส่วน (Valuation and allocation : V & A) สินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของสหกรณ์ที่แสดงในงบการเงิน แสดงด้วยจำนวนเงินที่เหมาะสม และผลจากการปรับมูลค่า หรือการปรับปรุงการปันส่วนได้ถูกบันทึกอย่างเหมาะสม

• **สิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้เกี่ยวกับการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure and Presentation) ได้แก่**

(1) การเกิดขึ้นจริง และกรรมสิทธิ์และข้อผูกพัน (Occurrence : O & R) การเปิดเผยเหตุการณ์ รายการและประมาณการอื่น ๆ เกิดขึ้นจริงและเกี่ยวข้องกับสหกรณ์

(2) ความครบถ้วน (Completeness : C) การเปิดเผยข้อมูลทั้งหมดที่ควรรวมอยู่ในงบการเงินได้รวมไว้แล้ว

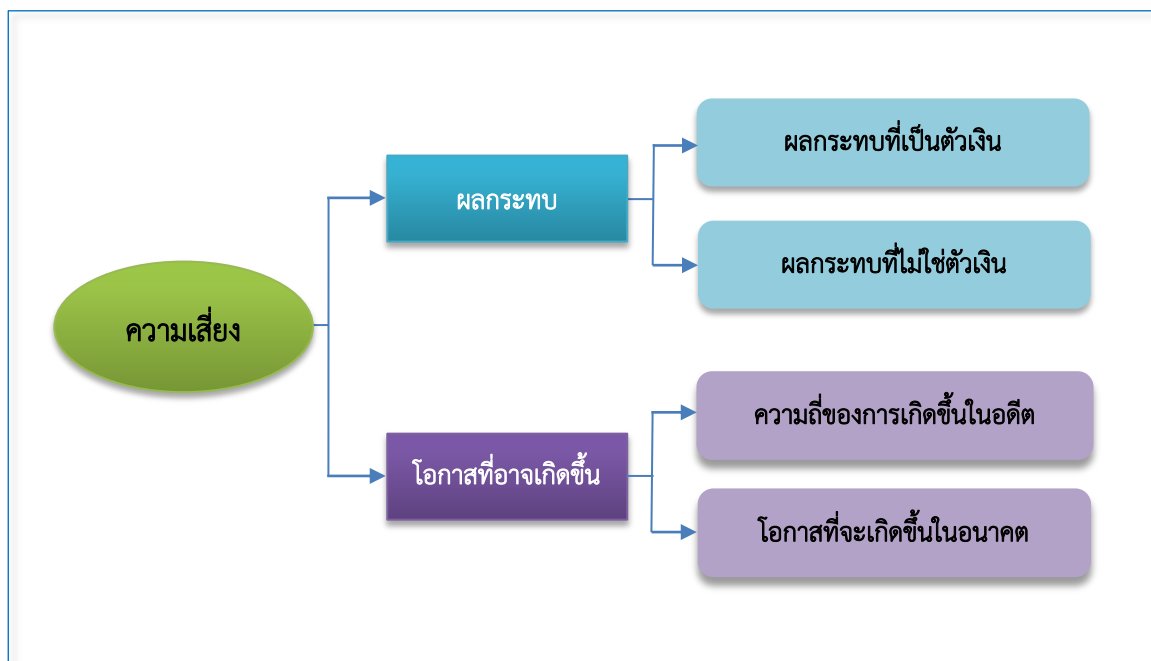
(3) การจัดประเภทรายการและการเข้าใจได้ (Classification and understandability : C & U) ข้อมูลทางการเงินมีการแสดงและอธิบายอย่างเหมาะสมและเปิดเผยอย่างชัดเจน

(4) ความถูกต้องและการแสดงมูลค่า (Accuracy and valuation : A & V) ข้อมูลทางการเงินและอื่น ๆ ได้ถูกเปิดเผยด้วยจำนวนเงินที่เหมาะสม

5. ประเมินความมีนัยสำคัญของปัจจัยเสี่ยง

เมื่อผู้สอบบัญชีระบุปัจจัยเสี่ยงและสรุปว่าความเสี่ยงที่ระบุไว้มีลักษณะที่แพร่กระจายในงบการเงินโดยรวม และมีแนวโน้มที่จะกระทบต่อสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองไว้ในเรื่องใดบ้าง

5.1 ผู้สอบบัญชีจะต้องประมาณความมีนัยสำคัญและประเมินโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงสืบเนื่อง (Inherent risk) โดยไม่ต้องคำนึงถึงระบบการควบคุมภายในที่สหกรณ์มีอยู่ โดยพิจารณาจากความมีนัยสำคัญหรือผลกระทบ (Impact) และโอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) โดยใช้หลักในการพิจารณา ดังนี้

รูปภาพ แสดงการประเมินความเสี่ยง

การพิจารณาความมีนัยสำคัญหรือผลกระทบ (Impact) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

(1) ความมีนัยสำคัญหรือผลกระทบที่เป็นตัวเงิน เป็นการประเมินผลกระทบของการดำเนินงานในรูปของความเสียหายที่เป็นตัวเงิน หรือรายจ่ายที่เกิดขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์ร้ายแรง รวมถึงการสูญเสียรายได้ หรือการเพิ่มขึ้นของต้นทุน/ค่าใช้จ่าย อย่างไรก็ตาม การประเมินความมีนัยสำคัญหรือผลกระทบด้านการเงินผู้สอบบัญชีต้องพิจารณาผลกระทบดังกล่าวว่ามีสาระสำคัญเพียงใดเมื่อเทียบกับงบการเงินของสหกรณ์

(2) ความมีนัยสำคัญหรือผลกระทบที่ไม่ใช่ตัวเงิน เป็นการประเมินผลกระทบต่อความสามารถในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายหลักของสหกรณ์ผลเสียจากการปฏิบัติงานหยุดชะงักระบบการบริหารจัดการที่ไม่เหมาะสม หรือชื่อเสียงอันเนื่องมาจากการดำเนินงาน หรือการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ รวมถึงการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามจริยธรรม และจรรยาบรรณของคณะกรรมการดำเนินการ หรือเจ้าหน้าที่สหกรณ์

การพิจารณาระดับความมีนัยสำคัญหรือผลกระทบ (Impact) ผู้สอบบัญชีเป็นผู้พิจารณาว่าปัจจัยเสี่ยงนั้น เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง ซึ่งหากมีผลกระทบเกิดขึ้นหลายด้านต้องให้ระดับผลกระทบทุกด้าน แล้วนำมาเฉลี่ยระดับผลกระทบตามช่วงคะแนนเฉลี่ย โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- ผลกระทบน้อย (Low) ค่าคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน
- ผลกระทบปานกลาง (Medium) ค่าคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
- ผลกระทบสูง (High) ค่าคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน

การพิจารณาโอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

- (1) ความถี่ของการเกิดขึ้นในอดีต
- (2) โอกาสที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

การพิจารณาโอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) เป็นการพิจารณาความถี่หรือโอกาสความเป็นไปได้ที่ความเสี่ยง ๆ นั้น จะเกิดขึ้น หรือที่สหกรณ์อาจจะต้องเผชิญ ซึ่งอาจจะพิจารณาได้จากสิ่งแวดล้อมการทำงานการประเมินหรือการคาดการณ์จากประสบการณ์ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติของคณะกรรมการดำเนินการหรือเจ้าหน้าที่สหกรณ์ รวมถึงสถิติของเหตุการณ์ในอดีต เป็นต้น

ผู้สอบบัญชีจะเป็นผู้พิจารณาว่าปัจจัยเสี่ยงนั้น มีโอกาสที่จะเกิดขึ้นหรือไม่ และหากเกิดขึ้นจะเกิดขึ้นบ่อยเพียงใด โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

- ไม่น่า (Unlikely) ค่าคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน
- เป็นไปได้ (Possible) ค่าคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
- น่าจะเกิดขึ้น (Probable) ค่าคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
- เกิดขึ้นแน่ ๆ (Virtually) ค่าคะแนนเท่ากับ 4 คะแนน

อย่างไรก็ตาม การพิจารณาโอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) ผู้สอบบัญชีอาจพิจารณาจากปริมาณหรือจำนวนรายการที่เกิดขึ้นในรอบปีบัญชีของสหกรณ์ว่าความถี่ในการเกิดขึ้นของรายการนั้นมีมากน้อยเพียงใด เช่น รายการเงินสดเกิดขึ้นทุกวัน ดังนั้น โอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) ของรายการเงินสดจึงน่าจะเกิดขึ้น (Probable) หรือเกิดขึ้นแน่ ๆ (Virtually) , รายการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมีความถี่ที่จะเกิดรายการในรอบปีบัญชีของสหกรณ์น้อย ดังนั้น โอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) ของรายการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญจึงไม่น่า (Unlikely) หรือเป็นไปไม่ได้ (Possible) เป็นต้น

สูตรคำนวณ

$$\text{ความเสี่ยงสืบเนื่อง (Inherent risk)} = \frac{\text{ผลกระทบ (Impact)} + \text{โอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood)}}{2}$$

ความเสี่ยงสืบเนื่อง (Inherent risk) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ตามช่วงคะแนน ดังนี้

ค่าคะแนน 0 - 1.50 คะแนน $\Rightarrow$ ระดับต่ำ (สีเขียว)

ค่าคะแนน 1.51 - 2.10 คะแนน $\Rightarrow$ ระดับปานกลาง (สีเหลือง)

ค่าคะแนน 2.11 - 3.50 คะแนน $\Rightarrow$ ระดับสูง (สีแดง)

ตัวอย่าง การประมาณความมีนัยสำคัญและประเมินโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงสืบเนื่อง

	ปัจจัยเสี่ยง	ผลกระทบ	โอกาส ที่อาจ เกิดขึ้น	ความ เสี่ยง สืบเนื่อง
การให้เงินกู้ และลูกหนี้ เงินกู้	1. สหกรณ์ไม่มีการตรวจสอบหลักทรัพย์หรือประเมิน หลักทรัพย์สูงเกิน	3	2	2.5
	2. สหกรณ์ไม่ได้ตรวจสอบประวัติความสามารถในการชำระ เงินกู้สัญญา ก่อน ๆ	3	4	3.5
	3. สหกรณ์มีเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียวในการบันทึกคำขอกู้ การอนุมัติเงินกู้และทำสัญญาเงินกู้ อาจมี การปลอมแปลงเอกสาร	2	4	3
	4. สมาชิกโอนเงินชำระหนี้แต่ไม่ได้แจ้งสหกรณ์ สหกรณ์บันทึกเป็นเงินรอตรวจสอบ	1	2	1.5
	5. สหกรณ์รับชำระหนี้ไม่เป็นไปตามระเบียบ โดยตัดต้นเงินก่อน	2	3	2.5
	6. สหกรณ์มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย แต่เจ้าหน้าที่สหกรณ์ไม่แก้ไขอัตราดอกเบี้ย ในโปรแกรม	3	2	2.5
	7. การประมาณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้ ดอกเบี้ยค้าง ค่าปรับ ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไป ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์	2	2	2

จากตารางข้างต้น แสดงตัวอย่างการคำนวณปัจจัยเสี่ยงที่สหกรณ์ไม่มีการตรวจสอบหลักทรัพย์หรือประเมินหลักทรัพย์สูงเกิน ผู้สอบบัญชีพิจารณาประมาณความมีนัยสำคัญหรือผลกระทบ (Impact) ที่สหกรณ์จะได้รับอยู่ในระดับปานกลาง (Medium) ค่าคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน และพิจารณาประมาณโอกาสที่อาจเกิดขึ้นอยู่ (Likelihood) ในระดับน่าจะเกิดขึ้น (Probable) ค่าคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน ดังนั้น สามารถคำนวณระดับความเสี่ยงสืบเนื่องของปัจจัยเสี่ยงที่สหกรณ์ไม่มีการตรวจสอบหลักทรัพย์หรือประเมินหลักทรัพย์สูงเกินได้ ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{ความเสี่ยงสืบเนื่อง} &= \frac{\text{ผลกระทบ (Impact)} + \text{โอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood)}}{2} \\ &= \frac{3 + 2}{2} \\ &= 2.5\end{aligned}$$

∴ ความเสี่ยงสืบเนื่องของปัจจัยเสี่ยงที่สหกรณ์ไม่มีการตรวจสอบหลักทรัพย์หรือประเมินหลักทรัพย์สูงเกินอยู่ในระดับสูง

5.2 ผู้สอบบัญชีจะต้องพิจารณาการควบคุมภายในของสหกรณ์ เมื่อผู้สอบบัญชีประเมินความเสี่ยงสืบเนื่อง (Inherent risk) แล้วผู้สอบบัญชีจะต้องพิจารณาต่อไปว่าสหกรณ์มีการกำหนดกิจกรรมควบคุมและลดความเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีได้ประเมินไว้หรือไม่

ตัวอย่าง การพิจารณากิจกรรมควบคุมและลดความเสี่ยงจากการควบคุมของสหกรณ์

	ปัจจัยเสี่ยง	ผลกระทบ	โอกาสที่จะเกิดขึ้น	ความเสี่ยงสืบเนื่อง	กิจกรรมควบคุมของสหกรณ์
การให้เงินกู้และลูกหนี้เงินกู้	1. สหกรณ์ไม่มีการตรวจสอบหลักทรัพย์หรือประเมินหลักทรัพย์สูงเกิน	3	2	2.5	1. สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินราคาหลักทรัพย์
	2. สหกรณ์ไม่ได้ตรวจสอบประวัติความสามารถในการชำระเงินกู้สัญญา ก่อน ๆ	3	4	3.5	2. สหกรณ์มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบประวัติความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้
	3. สหกรณ์มีเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียวในการบันทึกคำขอกู้ การอนุมัติเงินกู้ และทำสัญญาเงินกู้ อาจมีการปลอมแปลงเอกสาร	2	4	3	3. สหกรณ์มีการแบ่งแยกหน้าที่ในการบันทึกคำขอกู้ การอนุมัติเงินกู้ และทำสัญญาเงินกู้ โดยมีให้บุคคลคนเดียวปฏิบัติหน้าที่ทั้งหมดเพียงคนเดียว
	4. สมาชิกโอนเงินชำระหนี้ แต่ไม่ได้แจ้งสหกรณ์ และสหกรณ์บันทึกเป็นเงินรอตรวจสอบ	1	2	1.5	4. ไม่มีกิจกรรมควบคุม
	5. สหกรณ์รับชำระหนี้ไม่เป็นไปตามระเบียบ โดยตัดต้นเงินก่อน	2	3	2.5	5. การคำนวณยอดในใบเสร็จรับเงินถูกต้องและครบถ้วน

	ปัจจัยเสี่ยง	ผลกระทบ	โอกาส ที่อาจ เกิดขึ้น	ความ เสี่ยง สืบเนื่อง	กิจกรรมควบคุม ของสหกรณ์
การให้เงินกู้ และลูกหนี้ เงินกู้	6. สหกรณ์มีการเปลี่ยนแปลง อัตราดอกเบี้ย แต่เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ไม่แก้ไขอัตราดอกเบี้ย ในโปรแกรม	3	2	2.5	6.1 การปรับปรุงแฟ้มข้อมูล หลักของระบบเงินให้กู้ ถูกระงับโดยผู้มีอำนาจ เท่านั้น 6.2 มีการสอบทานความ ถูกต้องของแฟ้มข้อมูล หลักอย่างสม่ำเสมอ
	7. การประมาณค่าเผื่อหนี้ สงสัยจะสูญลูกหนี้ ดอกเบี้ยค้าง ค่าปรับ ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไป ตามระเบียบ นายทะเบียนสหกรณ์	2	2	2	7. การคำนวณค่าเผื่อหนี้ สงสัยจะสูญและการ บันทึกรายการเข้าบัญชี แยกประเภททั่วไป เป็นไปอย่างถูกต้อง ครบถ้วน

5.3 ระบุความเสี่ยงที่เหลืออยู่จากการควบคุม เมื่อผู้สอบบัญชีพิจารณาว่าสหกรณ์มีการกำหนดกิจกรรมควบคุม ซึ่งสามารถลดความเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีได้ประเมินไว้หรือไม่ และมีการปฏิบัติตามกิจกรรมควบคุมและลดความเสี่ยงที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอเพียงใด ซึ่งผู้สอบบัญชีจะต้องพิจารณา **ความเสี่ยงที่เหลืออยู่ (Residual Risk)** โดยพิจารณาจากคามมีนัยสำคัญหรือผลกระทบ (Impact) และโอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) **โดยใช้หลักในการพิจารณาเช่นเดียวกับการประมาณคามมีนัยสำคัญและประเมินโอกาสที่อาจเกิดความเสี่ยงสืบเนื่อง (Inherent risk) ต่างกันเพียงการพิจารณาความเสี่ยงที่เหลืออยู่ (Residual Risk) จะเป็นการนำระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์เข้ามาร่วมพิจารณา**

เกณฑ์การพิจารณาคามมีนัยสำคัญหรือผลกระทบ (Impact) หลักจากสหกรณ์มีกิจกรรมควบคุมและลดความเสี่ยงแล้ว ยังมีความคามมีนัยสำคัญหรือผลกระทบ (Impact) ต่อสหกรณ์มากน้อยเพียงใดหากมีเหตุการณ์เกิดขึ้น โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

- ผลกระทบน้อย (Low) ค่าคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน
- ผลกระทบปานกลาง (Medium) ค่าคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
- ผลกระทบสูง (High) ค่าคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน

เกณฑ์การพิจารณาโอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) หลังจากสหกรณ์มีกิจกรรมควบคุมและลดความเสี่ยงแล้ว ยังคงมีโอกาสที่เหตุการณ์อาจเกิดขึ้น (Likelihood) มากน้อยเพียงใด โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

- ไม่น่า (Unlikely) ค่าคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน
- เป็นไปได้ (Possible) ค่าคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
- น่าจะเกิดขึ้น (Probable) ค่าคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
- เกิดขึ้นแน่ ๆ (Virtually) ค่าคะแนนเท่ากับ 4 คะแนน

การพิจารณาโอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) ผู้สอบบัญชีอาจพิจารณาจากคามถี่ของการเกิดขึ้นของรายการที่ทำให้เกิดปัจจัยเสี่ยงในรอบปีทางบัญชีของสหกรณ์ อย่างไรก็ตาม **หากสหกรณ์มีระบบการควบคุมภายในที่สามารถลดความเสี่ยงที่เหลืออยู่ (Residual Risk) ให้อยู่ในระดับที่ต่ำลง โอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) ก็อาจมีโอกาสดังกล่าวด้วยเช่นกัน**

สูตรคำนวณ

$$\text{ความเสี่ยงที่เหลืออยู่ (Residual Risk)} = \frac{\text{ผลกระทบ (Impact)} + \text{โอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood)}}{2}$$

ความเสี่ยงที่เหลืออยู่ (Residual Risk) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ตามช่วงคะแนน ดังนี้

ค่าคะแนน 0 - 1.50 คะแนน $\Rightarrow$ ระดับต่ำ (สีเขียว)

ค่าคะแนน 1.51 - 2.10 คะแนน $\Rightarrow$ ระดับปานกลาง (สีเหลือง)

ค่าคะแนน 2.11 - 3.50 คะแนน $\Rightarrow$ ระดับสูง (สีแดง)

ตัวอย่าง การประมาณความมีนัยสำคัญและประเมินโอกาสที่จะมีความเสี่ยงที่เหลืออยู่
(Residual Risk)

	ปัจจัยเสี่ยง	ผลกระทบ	โอกาส ที่อาจ เกิดขึ้น	ความ เสี่ยง สืบ เนื่อง	กิจกรรมควบคุม ของสหกรณ์	ผลกระทบ	โอกาส ที่อาจ เกิดขึ้น	ความ เสี่ยงที่ เหลือ อยู่
การให้ เงินกู้ และ ลูกหนี้ เงินกู้	1. สหกรณ์ไม่มีการตรวจสอบหลักทรัพย์หรือประเมินหลักทรัพย์สูงเกิน	3	2	2.5	1. สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินราคาหลักทรัพย์	3	1	2
	2. สหกรณ์ไม่ได้ตรวจสอบประวัติความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ สัญญา ก่อน ๆ	3	4	3.5	2. สหกรณ์มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบประวัติความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้	3	2	2.5
	3. สหกรณ์มีเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียวในการบันทึกคำขอกู้ การอนุมัติเงินกู้ และทำสัญญาเงินกู้ อาจมีการปลอมแปลงเอกสาร	2	4	3	3. สหกรณ์มีการแบ่งแยกหน้าที่ในการบันทึกคำขอกู้ การอนุมัติเงินกู้และทำสัญญาเงินกู้โดยมิให้บุคคลคนเดียวปฏิบัติหน้าที่ทั้งหมดเพียงคนเดียว	2	1	1.5
	4. สมาชิกโอนเงินชำระหนี้ แต่ไม่ได้แจ้งสหกรณ์ และสหกรณ์บันทึกเป็นเงินรอตรวจสอบ	1	2	1.5	4. ไม่มีกิจกรรมควบคุม	1	2	1.5
	5. สหกรณ์รับชำระหนี้ไม่เป็นไปตามระเบียบ โดยตัดต้นเงินก่อน	2	3	2.5	5. การคำนวณยอดในใบเสร็จรับเงินถูกต้องและครบถ้วน	2	2	2

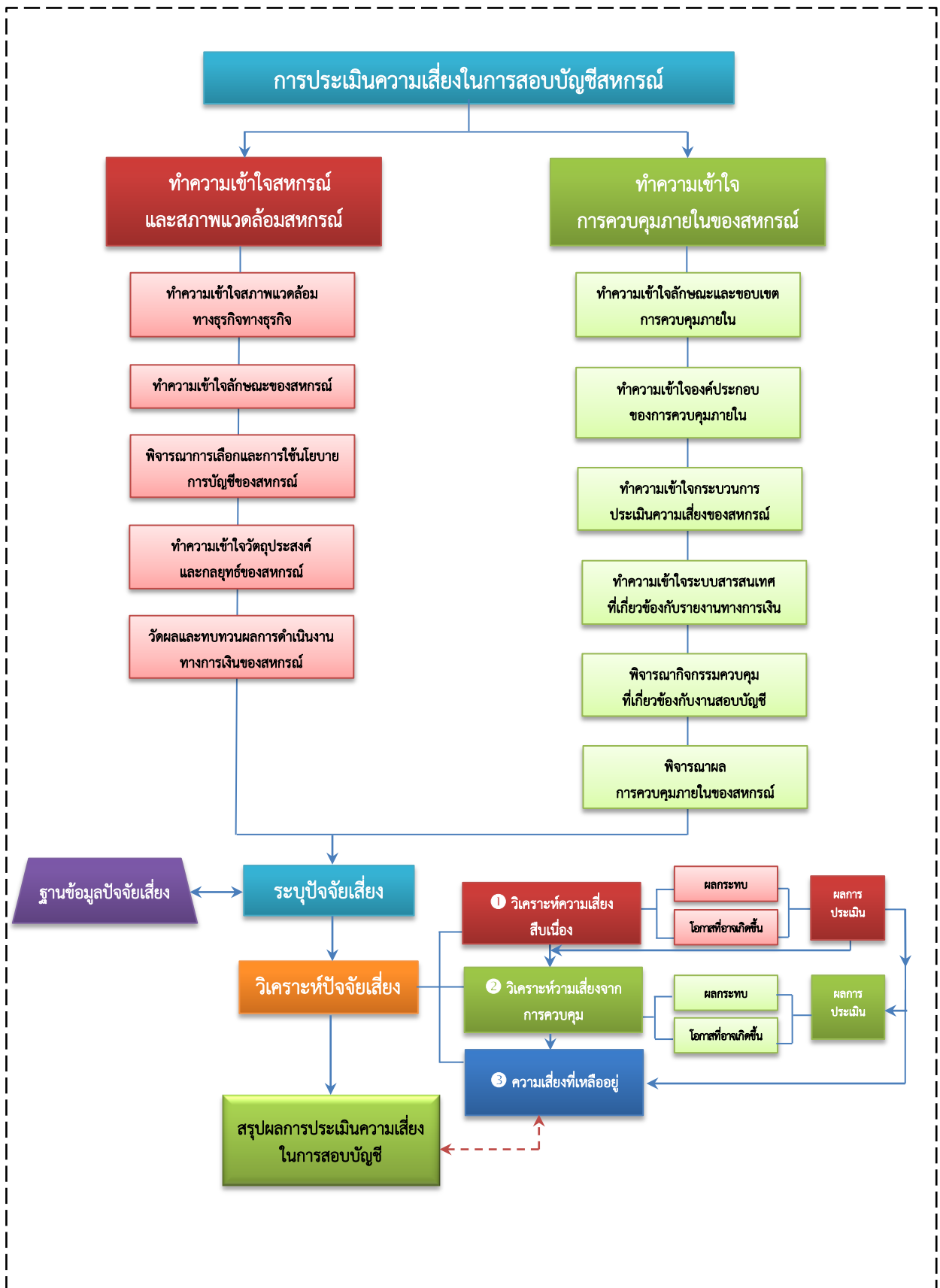
	ปัจจัยเสี่ยง	ผลกระทบ	โอกาสที่อาจเกิดขึ้น	ความเสี่ยงที่สืบเนื่อง	กิจกรรมควบคุมของสหกรณ์	ผลกระทบ	โอกาสที่อาจเกิดขึ้น	ความเสี่ยงที่เหลืออยู่
การให้เงินกู้และลูกหนี้เงินกู้	6. สหกรณ์มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยแต่เจ้าหน้าที่สหกรณ์ไม่แก้ไขอัตราดอกเบี้ยในโปรแกรม	3	2	2.5	6.1 การปรับปรุงเพิ่มข้อมูลหลักของระบบเงินให้กู้ถูกกระทำโดยผู้มีอำนาจเท่านั้น 6.2 มีการสอบทานความถูกต้องของเพิ่มข้อมูลหลักอย่างสม่ำเสมอ	3	1	2
	7. การประมาณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้ดอกเบี้ยค้างค่าปรับไม่เหมาะสมไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์	2	2	2	7. การคำนวณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและการบันทึกรายการเข้าบัญชีแยกประเภททั่วไปเป็นไปอย่างถูกต้อง ครบถ้วน	2	1	1.5

จากตารางข้างต้น แสดงตัวอย่างการคำนวณปัจจัยเสี่ยงที่สหกรณ์ไม่มีการตรวจสอบหลักทรัพย์หรือประเมินหลักทรัพย์สูงเกิน ผู้สอบบัญชีพิจารณาประมาณความมีนัยสำคัญหรือผลกระทบ (Impact) ที่สหกรณ์จะได้รับอยู่ในระดับปานกลาง (Medium) ค่าคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน และพิจารณาประมาณโอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) อยู่ในระบับน่าจะเกิดขึ้น (Probable) ค่าคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน ดังนั้น สามารถคำนวณระดับความเสี่ยงที่เหลืออยู่ (Residual Risk) ของปัจจัยเสี่ยงที่สหกรณ์ไม่มีการตรวจสอบหลักทรัพย์หรือประเมินหลักทรัพย์สูงเกินได้ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความเสี่ยงที่สืบเนื่อง} &= \frac{\text{ผลกระทบ (Impact)} + \text{โอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood)}}{2} \\
 &= \frac{3 + 1}{2} \\
 &= 2
 \end{aligned}$$

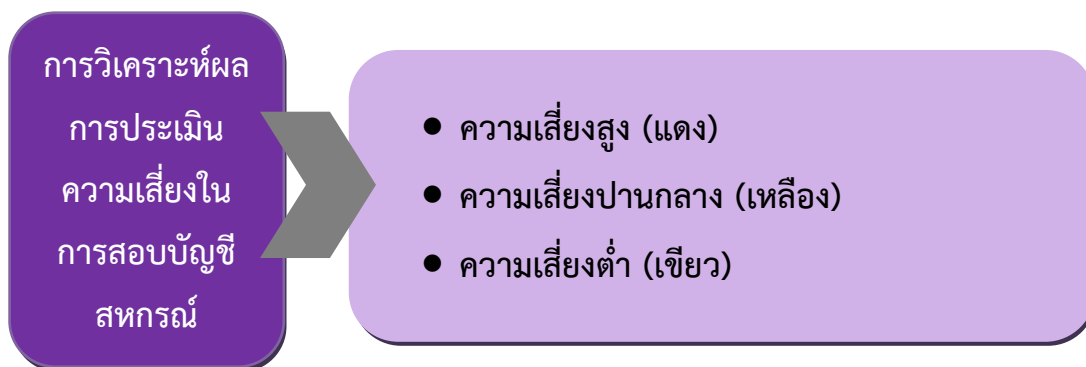
∴ ความเสี่ยงที่เหลืออยู่ (Residual Risk) ของปัจจัยเสี่ยงที่สหกรณ์ไม่มีการตรวจสอบหลักทรัพย์หรือประเมินหลักทรัพย์สูงเกินอยู่ในระดับปานกลาง

แผนผังสรุปขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์

ส่วนที่ 3

การวิเคราะห์ผลการประเมิน ความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์

การวิเคราะห์ผลการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์

เมื่อผู้สอบบัญชีประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีครบทุกธุรกิจของสหกรณ์ ยอดคงเหลือตามงบการเงิน ประเภทรายการ หรือการเปิดเผยรายการในงบการเงิน ผู้สอบบัญชีอาจพิจารณาสรุปผลการประเมินความเสี่ยงโดยการจัดกลุ่มปัจจัยเสี่ยงตามระดับความเสี่ยงในการสอบบัญชีที่ผู้สอบบัญชีได้ประเมินไว้ตามแผนภูมิความเสี่ยง (Risk Profile) เพื่อให้ผู้สอบบัญชีจะสามารถพิจารณาภาพรวมของผลการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี และนำไปออกแบบและปฏิบัติวิธีการตรวจสอบให้สามารถตอบสนองต่อความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ให้การรับรองที่ผู้สอบบัญชีได้ประเมินไว้

ตัวอย่าง การจัดทำรายงานสรุปผลการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์

	ปัจจัยเสี่ยง	ผลกระทบ	โอกาสที่อาจเกิดขึ้น	ความเสี่ยงที่สืบเนื่อง	กิจกรรมควบคุมของสหกรณ์	ผลกระทบ	โอกาสที่อาจเกิดขึ้น	ความเสี่ยงที่เหลืออยู่
การให้เงินกู้และลูกหนี้เงินกู้	1. สหกรณ์ไม่มีการตรวจสอบหลักทรัพย์หรือประเมินหลักทรัพย์สูงเกิน	3	2	2.5	1. สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินราคาหลักทรัพย์	3	1	2
	2. สหกรณ์ไม่ได้ตรวจสอบประวัติความสามารถในการชำระเงินกู้สัญญา ก่อน ๆ	3	4	3.5	2. สหกรณ์มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบประวัติความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้	3	2	2.5
	3. สหกรณ์มีเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียวในการบันทึกคำขอกู้ การอนุมัติเงินกู้ และทำสัญญาเงินกู้ อาจมีการปลอมแปลงเอกสาร	2	4	3	3. สหกรณ์มีการแบ่งแยกหน้าที่ในการบันทึกคำขอกู้ การอนุมัติเงินกู้และทำสัญญาเงินกู้โดยมิให้บุคคลคนเดียวปฏิบัติหน้าที่ทั้งหมดเพียงคนเดียว	2	1	1.5

การให้ เงินกู้ และ ลูกหนี้ เงินกู้	ปัจจัยเสี่ยง	ผล กระทบ	โอกาส ที่อาจ เกิดขึ้น	ความ เสี่ยง ที่ สูง เนื่อง	กิจกรรมควบคุม ของสหกรณ์	ผล กระทบ	โอกาส ที่อาจ เกิดขึ้น	ความ เสี่ยงที่ เหลือ อยู่
	4. สมาชิกโอนเงิน ชำระหนี้ แต่ไม่ได้ แจ้งสหกรณ์ และ สหกรณ์บันทึกเป็น เงินรอตรวจสอบ	1	2	1.5	4. ไม่มีกิจกรรมควบคุม	1	2	1.5
	5. สหกรณ์รับชำระหนี้ ไม่เป็นไปตามระเบียบ โดยตัดต้นเงินก่อน	2	3	2.5	5. การคำนวณยอดใน ใบเสร็จรับเงินถูกต้อง และครบถ้วน	2	2	2
	6. สหกรณ์มีการ เปลี่ยนแปลง อัตราดอกเบี้ย แต่เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ไม่แก้ไขอัตราดอกเบี้ย ในโปรแกรม	3	2	2.5	6.1 การปรับปรุง แฟ้มข้อมูลหลัก ของระบบเงินให้กู้ ถูกกระทำโดยผู้มี อำนาจเท่านั้น 6.2 มีการสอบทาน ความถูกต้องของ แฟ้มข้อมูลหลัก อย่างสม่ำเสมอ	3	1	2
	7. การประมาณค่าเพื่อหนี้ สงสัยจะสูญลูกหนี้ ดอกเบี้ยค้าง ค่าปรับไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามระเบียบ นายทะเบียนสหกรณ์	2	2	2	7. การคำนวณค่าเพื่อหนี้ สงสัยจะสูญและ การบันทึกรายการ เข้าบัญชีแยกประเภท ทั่วไปเป็นไปอย่าง ถูกต้อง ครบถ้วน	2	1	1.5

ตาราง แสดงผลการประเมินความเสี่ยงลูกหนี้เงินให้กู้

ตัวอย่าง การทำรายงานสรุปผลการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์

รายงานสรุปผลการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์

สหกรณ์การเกษตรกร.....จำกัด

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....

ปัจจัยเสี่ยง	ความเสี่ยงที่เหลืออยู่	
การให้เงินกู้และลูกหนี้เงินให้กู้	1.86	ปานกลาง
1. สหกรณ์ไม่มีการตรวจสอบหลักทรัพย์หรือประเมินหลักทรัพย์สูงเกิน	2	ปานกลาง
2. สหกรณ์ไม่ได้ตรวจสอบประวัติความสามารถในการชำระเงินกู้สัญญา ก่อน ๆ	2.5	สูง
3. สหกรณ์มีเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียวในการบันทึกคำขอกู้การอนุมัติเงินกู้ และทำสัญญาเงินกู้ อาจมีการปลอมแปลงเอกสาร	1.5	ต่ำ
4. สมาชิกโอนเงินชำระหนี้ แต่ไม่ได้แจ้งสหกรณ์ และสหกรณ์บันทึกเป็น เงินรอตรวจสอบ	1.5	ต่ำ
5. สหกรณ์รับชำระหนี้ไม่เป็นไปตามระเบียบ โดยตัดต้นเงินก่อน	2	ปานกลาง
6. สหกรณ์มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย แต่เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ไม่แก้ไขอัตราดอกเบี้ยในโปรแกรม	2	ปานกลาง
7. การประมาณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้ดอกเบี้ยค้าง ค่าปรับ ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์	1.5	ต่ำ

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

ผู้สอบบัญชี

จากตารางข้างต้น จะเห็นว่ารายงานสรุปผลการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์ จะแสดงรายการปัจจัยเสี่ยงที่มีผลการประเมินความเสี่ยงที่เหลืออยู่ทุกระดับ ซึ่งผู้สอบบัญชีจะต้องใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพในกำหนดวิธีการตรวจสอบเพื่อลดความเสี่ยงของปัจจัยเสี่ยงดังกล่าวให้อยู่ในระดับที่ผู้สอบบัญชียอมรับได้ เช่น ผู้สอบบัญชีอาจกำหนดวิธีการตรวจสอบสำหรับปัจจัยเสี่ยงที่มีความเสี่ยงที่เหลืออยู่ในระดับ “ปานกลาง” และ ระดับ “สูง” และไม่กำหนดวิธีการตรวจสอบสำหรับปัจจัยเสี่ยงที่มีความเสี่ยงที่เหลืออยู่ในระดับ “ต่ำ” หรือหากผู้สอบบัญชีพิจารณาแล้วเห็นว่าควรกำหนดวิธีการตรวจสอบสำหรับปัจจัยเสี่ยงที่มีความเสี่ยงที่เหลืออยู่ในระดับ “ต่ำ” เพื่อให้แน่ใจถึงระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์ กรณีเช่นนี้ให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี

การคำนวณความเสี่ยงที่เหลืออยู่ในแต่ละธุรกิจของสหกรณ์ ยอดคงเหลือตามงบการเงิน ประเภทรายการในงบการเงิน สามารถคำนวณได้ ดังนี้

สูตรคำนวณ

$$\text{สรุปผลการประเมินความเสี่ยงที่เหลืออยู่} = \frac{\text{ผลรวมความเสี่ยงที่เหลืออยู่ทุกปัจจัยเสี่ยง}}{\text{จำนวนข้อของปัจจัยเสี่ยง}}$$

ดังนั้น จากตารางสรุปผลการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสามารถคำนวณได้ ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{สรุปผลการประเมินความเสี่ยงสืบเนื่อง} &= \frac{2 + 2.5 + 1.5 + 1.5 + 2 + 2 + 1.5}{7 \text{ ข้อ}} \\ &= \frac{13}{7} \\ &= 1.86\end{aligned}$$

สรุปผลการประเมินความเสี่ยงที่เหลืออยู่ - การให้เงินกู้และลูกหนี้เงินให้กู้ เท่ากับ 1.86 คะแนน ความเสี่ยงระดับ “ปานกลาง” (สีเหลือง)

ทั้งนี้ ผู้สอบบัญชีจะต้องจัดเก็บรายงานสรุปผลการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์ไว้ในกระดาษาทำการ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี

การวิเคราะห์ผลการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์

ผลการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีที่ผู้สอบบัญชีได้ประเมินจะแยกผลการประเมิน ๓ ออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ความเสี่ยง “ต่ำ”
2. ความเสี่ยง “ปานกลาง”
3. ความเสี่ยง “สูง”

แม้ว่าการกำหนดวิธีการตรวจสอบเพื่อลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ผู้สอบบัญชียอมรับได้ จะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี อย่างไรก็ตาม คู่มือฉบับนี้ขอเสนอวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมกับระดับความเสี่ยงที่เหลือน้อยทั้ง 3 ระดับ เพื่อให้ผู้สอบบัญชีใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการตรวจสอบ ดังนี้

1. ความเสี่ยง ระดับ “ต่ำ” (สีเขียว) ความเสี่ยงระดับนี้แสดงว่าสหกรณ์มีระบบการควบคุมภายในที่ดี มีโอกาสน้อยที่งบการเงินจะแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง ปริมาณหลักฐานจากการตรวจสอบจึงไม่จำเป็นต้องมากนัก ทั้งนี้ เพราะผู้สอบบัญชีเชื่อถือในระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์ ดังนั้น ผู้สอบบัญชีควรลดปริมาณการตรวจสอบเนื้อหาสาระแล้วใช้วิธีการทดสอบการควบคุม ซึ่งวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมควรเป็นการหาหลักฐานมาสนับสนุนว่าระบบการควบคุมภายในมีประสิทธิภาพจริง โดยอาจใช้วิธีการตรวจสอบโดยการสังเกตการณ์และตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ว่าเป็นไปตามระบบการควบคุมภายในที่กำหนดไว้หรือไม่ ร่วมกับวิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบ แต่อย่างไรก็ตาม หากผู้สอบบัญชีประเมินผลว่าระบบการควบคุมภายในไม่สามารถเชื่อถือได้ การใช้วิธีการตรวจสอบโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบอย่างเดียวไม่สามารถทำให้ผู้สอบบัญชีพอใจในหลักฐานได้ จึงต้องใช้วิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระด้วย

2. ความเสี่ยง ระดับ “ปานกลาง” (สีเหลือง) ความเสี่ยงระดับนี้ แสดงว่าสหกรณ์มีระบบการควบคุมภายในอยู่บ้าง แต่โอกาสที่งบการเงินจะแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงก็ยังมีอยู่ ปริมาณหลักฐานจากการตรวจสอบจึงต้องมีปริมาณพอสมควร เพราะเชื่อถือในระบบการควบคุมภายในบางส่วน ดังนั้น ผู้สอบบัญชีควรใช้วิธีทดสอบการควบคุม เพื่อสนับสนุนว่าระบบการควบคุมภายในที่สหกรณ์มีอยู่นั้นมีประสิทธิภาพจริงร่วมกับการใช้วิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระสำหรับเรื่องที่ผู้สอบบัญชีประเมินว่าสหกรณ์ขาดการควบคุมที่สำคัญ

3. ความเสี่ยง ระดับ “สูง” (สีแดง) ความเสี่ยงระดับนี้แสดงว่ามีโอกาสมากที่งบการเงินจะแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอย่างเป็นสาระสำคัญ เนื่องจากสหกรณ์ไม่มีการกำหนดระบบการควบคุมไว้หรือขาดการควบคุมหลักที่สำคัญเพื่อลดความเสี่ยง ดังนั้น วิธีการตรวจสอบจึงไม่ควรใช้วิธีการทดสอบการควบคุมเพียงอย่างเดียว เพราะผู้สอบบัญชีอาจจะไม่ได้มาซึ่งหลักฐานที่เหมาะสมอย่างเพียงพอในการสรุปผลการตรวจสอบและหรือแสดงความเห็นต่องบการเงิน ผู้สอบบัญชีควรใช้วิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระ ณ วันสิ้นปีให้มากขึ้น หรือใช้วิธีการทดสอบการควบคุมควบคู่กับวิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระ เพื่อลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับต่ำพอที่ผู้สอบบัญชีจะยอมรับได้

ส่วนที่ 4

ตัวอย่างการประเมินความเสี่ยง ในการสอบบัญชีสหกรณ์

ตัวอย่าง การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์ (การให้เงินกู้และลูกหนี้เงินให้กู้)

ปัจจัยเสี่ยง		ผลกระทบ	โอกาสที่อาจเกิดขึ้น	ความเสี่ยงที่สืบเนื่อง	กิจกรรมควบคุมของสหกรณ์	ผลกระทบ	โอกาสที่อาจเกิดขึ้น	ความเสี่ยงที่เหลืออยู่
1.การให้เงินกู้และลูกหนี้เงินให้กู้	1. ลูกหนี้ค้างนาน สหกรณ์ไม่สามารถรับชำระหนี้ได้ไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้ (สหกรณ์ขนาดเล็ก) หนี้สูญ (V&A, A&V)	3	4	3.5	1.1 มีการสอบทานลูกหนี้เงินกู้ที่ส่งงวดชำระหนี้เป็นเวลานานอย่างสม่ำเสมอ 1.2 มีการจัดทำหนังสือยืนยันยอดหนี้กับผู้กู้เพื่อยืนยันความมีอยู่จริงของบัญชีและจำนวนดอกเบี้ยเงินกู้ได้อย่างถูกต้อง	3	3	3
	2. การประมาณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้ ดอกเบี้ยค้างค่าปรับค้าง ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ (V&A, A&V)	3	3	3	2. แสดงรายการบัญชีและเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเป็นไปตามนโยบายการบัญชี	3	1	2
	3. มีการเปลี่ยนสัญญาใหม่โดยไม่ได้รับชำระหนี้จริง (แปลงหนี้)	2	2	2	3. มีระเบียบปรับปรุงโครงสร้างนี้	2	2	2
	4. มีลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้เป็นจำนวนมาก	3	4	3.5	4.1 มีการจัดทำรายงานลูกหนี้ที่ค้างชำระเป็นเวลานานและผลของการติดตามชำระหนี้ อย่างสม่ำเสมอ 4.2 มีการสอบทานรายการกู้ที่ผู้กู้ขาดส่งชำระเงินงวดติดต่อกันเป็นเวลานาน	3	3	3

ตัวอย่าง การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์ (การขายสินค้าและลูกหนี้การค้า)

ปัจจัยเสี่ยง		ผลกระทบ	โอกาสที่จะเกิดขึ้น	ความเสี่ยงที่สูญเสียไป	กิจกรรมควบคุมของสหกรณ์	ผลกระทบ	โอกาสที่จะเกิดขึ้น	ความเสี่ยงที่เหลืออยู่
2.การขายสินค้าและลูกหนี้การค้า	1. ไม่กำหนดวงเงินการให้เครดิตแก่ลูกค้าเป็นลายลักษณ์อักษร (Cu, V&A)	2	3	2.5	1.1 มีการกำหนดวงเงินสินเชื่อให้เป็นลูกค้าอย่างเป็นลายลักษร 1.2 การขายสินค้าให้กับลูกค้าเกินกว่าวงเงินสินเชื่อต้องได้รับการอนุมัติจากผู้มีอำนาจเท่านั้น (V)	2	1	1.5
	2. ขายเชื่อโดยไม่มีลายมือชื่อผู้รับสินค้า (O, E)	2	3	2.5	2. ไม่มีกิจกรรมควบคุม	2	3	2.5
	3. ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อให้กับบุคคลภายนอก (O, E)	2	3	2.5	3. ไม่มีกิจกรรมควบคุม	2	3	2.5
	4. ขายเชื่อโดยไม่จัดทำสัญญาซื้อขายและหลักประกัน (O&R)	3	4	3.5	4. ไม่มีกิจกรรมควบคุม	3	4	3.5
	5. มีการขายสินค้าใกล้วันสิ้นปีบัญชีและมีการรับคืนในช่วงต้นปีบัญชี (Cu)	2	2	2	5. ไม่มีกิจกรรมควบคุม	2	2	2
	6. บันทึกบัญชีขายสินค้าไม่ตรงกับวันที่ขายสินค้า (O)	2	2	2	6. ยอดขายสินค้ารวมถูกต้องและครบถ้วน	2	2	2
	7. ขายสินค้าแล้วไม่ได้บันทึกรับเงินทันที (V&A, C/D)	2	3	2.5	7. ไม่มีกิจกรรมควบคุม	2	3	2.5

ปัจจัยเสี่ยง		ผลกระทบ	โอกาส ที่จะ เกิดขึ้น	ความ เสี่ยง ที่ สูง หรือ ต่ำ	กิจกรรมควบคุม ของสหกรณ์	ผลกระทบ	โอกาส ที่จะ เกิดขึ้น	ความ เสี่ยง ที่ เหลือ อยู่
2.การ ขาย สินค้า และ ลูกหนี้ การค้า	8. มีการยกเลิก ใบเสร็จรับเงินจาก การขายสินค้า (C/C)	2	2	2	8. การออก ใบเสร็จรับเงินใหม่ ทดแทน ใบเสร็จรับเงินเดิม จะต้องได้รับการ อนุมัติจากผู้มีอำนาจ	2	1	1.5
	9. ไม่มีการยืนยันยอด ลูกหนี้การค้า (E, R&O, V&A)	2	3	2.5	9. มีการจัดส่งหนังสือ ยืนยันยอดให้แก่ ลูกหนี้ เพื่อยืนยัน ความอยู่จริงของบัญชี และจำนวนหนี้ได้ ถูกต้อง	2	3	2.5
	10. ไม่มีหลักประกันใน การขายสินค้า เป็นเงินเชื่อ (E)	3	4	3.5	10. ไม่มีกิจกรรม ควบคุม	3	4	3.5
	11. ไม่มีการติดตาม การชำระหนี้ ตามระยะเวลา การให้เครดิต (E, A&V)	3	4	3.5	11. มีการสอบทานอายุหนี้ และมีการสอบทาน อายุหนี้ที่นาน ผิดปกติ	3	3	3

ตัวอย่าง การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์ (การขายน้ำมันเชื้อเพลิงและลูกหนี้ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง)

ปัจจัยเสี่ยง		ผล กระทบ	โอกาส ที่จะ เกิดขึ้น	ความ เสี่ยง ที่ สูง เนื่อง	กิจกรรมควบคุม ของสหกรณ์	ผล กระทบ	โอกาส ที่จะ เกิดขึ้น	ความ เสี่ยง ที่ เหลือ อยู่
3.การขายน้ำมันเชื้อเพลิงและลูกหนี้ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	1. ไม่กำหนดวงเงินการให้เครดิตแก่ลูกค้าเป็นลายลักษณ์อักษร (Cu, V&A)	2	3	2.5	1.1 มีการกำหนดวงเงินสินเชื่อให้กับลูกค้าอย่างเป็นลายอักษร 1.2 การขายสินค้าให้กับลูกค้าเกินกว่าวงเงินสินเชื่อต้องได้รับการอนุมัติจากผู้มีอำนาจเท่านั้น (V)	2	1	1.5
	2. ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อให้กับบุคคลภายนอก (O, E)	2	3	2.5	2. ไม่มีกิจกรรมควบคุม	2	3	2.5
	3. ขายเชื่อโดยไม่จัดทำสัญญาซื้อขายและหลักประกัน (O&R)	3	4	3.5	3. ไม่มีกิจกรรมควบคุม	3	4	3.5
	4. บันทึกบัญชีขายสินค้าไม่ตรงกับวันที่ขายสินค้า (O)	2	2	2	4. ยอดขายสินค้ารวมถูกต้องและครบถ้วน	2	2	2
	5. ไม่มีการยืนยันยอดลูกหนี้การค้า (E, R&O, V&A)	2	3	2.5	5. ไม่มีกิจกรรมควบคุม	2	3	2.5
	6. ไม่มีหลักประกันในการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ (E)	3	4	3.5	6. ไม่มีกิจกรรมควบคุม	3	4	3.5
	7. ไม่มีการติดตามการชำระหนี้ตามระยะเวลาการให้เครดิต (E, A&V)	3	4	3.5	7. มีการสอบทานอายุหนี้และมีการสอบทานอายุหนี้ที่นานผิดปกติ	3	3	3

ตัวอย่าง การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์ (การรับฝากเงินและเจ้าหนี้เงินรับฝาก)

ปัจจัยเสี่ยง		ผลกระทบ	โอกาส ที่อาจ เกิดขึ้น	ความ เสี่ยง ที่ สูง เนื่อง	กิจกรรมควบคุม ของสหกรณ์	ผลกระทบ	โอกาส ที่อาจ เกิดขึ้น	ความ เสี่ยง ที่ เหลือ อยู่
4.การ รับฝาก เงิน และ เจ้าหนี้ เงินรับ ฝาก	1. รับฝากเงินจาก บุคคลภายนอก (O, E, C&U)	2	3	2.5	1. มีระเบียบการรับฝาก เงินจากสมาชิก	2	3	2.5
	2. การรับฝากโดย การโอนทางธนาคาร (Cu)	2	2	2	2. ไม่มีกิจกรรมควบคุม	2	2	2
	3. ไม่มีเอกสารการ ขอปิดบัญชี (C/C)	2	2	2	3. ไม่มีกิจกรรมควบคุม	2	2	2

ตัวอย่าง การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์ (การซื้อสินค้าและเจ้าหนี้การค้า)

ปัจจัยเสี่ยง		ผลกระทบ	โอกาส ที่อาจ เกิดขึ้น	ความ เสี่ยง ที่ สูง เนื่อง	กิจกรรมควบคุม ของสหกรณ์	ผลกระทบ	โอกาส ที่อาจ เกิดขึ้น	ความ เสี่ยง ที่ เหลือ อยู่
5.การซื้อสินค้าและเจ้าหนี้การค้า	1.จ่ายเงินโดยไม่ได้รับใบเสร็จรับเงิน (C/C, A)	2	2	2	1.1 รายการซื้อทุกรายการได้รับการอนุมัติจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเท่านั้น (V,A) 1.2 รายการจ่ายเงินได้รับเอกสาร เช่น ใบกำกับสินค้า ใบเสร็จรับเงินจากเจ้าหนี้	2	1	1.5

ตัวอย่าง การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์ (เงินสดและเงินฝากธนาคาร)

	ปัจจัยเสี่ยง	ผลกระทบ	โอกาสที่จะเกิดขึ้น	ความเสี่ยงที่สืบเนื่อง	กิจกรรมควบคุมของสหกรณ์	ผลกระทบ	โอกาสที่จะเกิดขึ้น	ความเสี่ยงที่เหลืออยู่
6. เงินสดและเงินฝากธนาคาร	1.ไม่มีการตรวจนับเงินสดอย่างสม่ำเสมอ	2	2	2	1. มีการตรวจนับสินค้าคงเหลืออย่างสม่ำเสมอ	1	1	1

ตัวอย่าง การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์ (สินค้าคงเหลือ)

	ปัจจัยเสี่ยง	ผลกระทบ	โอกาสที่จะเกิดขึ้น	ความเสี่ยงที่สืบเนื่อง	กิจกรรมควบคุมของสหกรณ์	ผลกระทบ	โอกาสที่จะเกิดขึ้น	ความเสี่ยงที่เหลืออยู่
7.สินค้าคงเหลือ	1. ไม่ได้ตรวจนับสินค้าเปรียบเทียบกับทะเบียนคุมในระหว่างปี	2	3	2.5	1. ไม่มีกิจกรรมควบคุม	2	3	2.5

ตัวอย่าง การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์ (เจ้าหนี้เงินกู้)

	ปัจจัยเสี่ยง	ผลกระทบ	โอกาสที่จะเกิดขึ้น	ความเสี่ยงที่สืบเนื่อง	กิจกรรมควบคุมของสหกรณ์	ผลกระทบ	โอกาสที่จะเกิดขึ้น	ความเสี่ยงที่เหลืออยู่
8. เจ้าหนี้เงินกู้	1.เปิดเผยข้อมูลเงินเบิกเกินบัญชี/เจ้าหนี้เงินกู้ไม่ครบถ้วน	1	2	1.5	1. การเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินให้ถูกต้องครบถ้วน ตามคู่มือการจัดทำงบการเงินและมาตรฐานการบัญชี	1	1	1

ตัวอย่าง การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์ (ทุนเรือนหุ้น)

	ปัจจัยเสี่ยง	ผลกระทบ	โอกาส ที่อาจ เกิดขึ้น	ความ เสี่ยง ที่ สูง เนื่อง	กิจกรรมควบคุม ของสหกรณ์	ผลกระทบ	โอกาส ที่อาจ เกิดขึ้น	ความ เสี่ยง ที่ เหลือ อยู่
9.ทุน เรือน หุ้น	1. มีสมาชิกที่ไม่มีการ ติดต่อกับสหกรณ์ เป็นเวลาเกินหนึ่งปี ทำให้ไม่ทราบสถานะ ที่แท้จริงของสมาชิก (○)	2	2	2	1. ไม่มีกิจกรรมควบคุม	2	2	2
	2. ข้อมูลหลักของ สมาชิกถูกเปลี่ยนแปลง โดยไม่ได้รับอนุมัติ (○)	2	2	2	2.1 การเปลี่ยนแปลง เพิ่มข้อมูลหลักถูก กระทำโดยผู้มีอำนาจ เท่านั้น 2.2 มีเอกสาร ประกอบการ ปรับปรุงเพิ่มข้อมูล หลักว่ามีความ ครบถ้วนและถูกต้อง	2	1	1.5

ตัวอย่าง รายงานสรุปผลการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี

รายงานสรุปผลการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์
สหกรณ์การเกษตรกรเพื่อการค้าตัวอย่าง จำกัด
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2560

ปัจจัยเสี่ยง	ความเสี่ยงที่เหลืออยู่	
1. การให้เงินกู้และลูกหนี้เงินให้กู้	2.5	สูง
1.1 ลูกหนี้ค้างนานสหกรณ์ไม่สามารถรับชำระหนี้ได้ไม่สามารถดำเนินการใดๆ ได้ (สหกรณ์ขนาดเล็ก) หนี้สูญ (V&A, A&V)	3	สูง
1.2 การประมาณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้ ดอกเบี้ยค้าง ค่าปรับค้าง ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ (V&A, A&V)	2	ปานกลาง
1.3 มีการเปลี่ยนสัญญาใหม่โดยไม่ได้รับชำระหนี้จริง (แปลงหนี้)	2	ปานกลาง
1.4 มีลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้เป็นจำนวนมาก	3	สูง
2. การขายสินค้าและลูกหนี้การค้า	2.45	สูง
2.1 ไม่กำหนดวงเงินการให้เครดิตแก่ลูกค้าเป็นลายลักษณ์อักษร (Cu, V&A)	1.5	ต่ำ
2.2 ขายเชื่อโดยไม่มีลายมือชื่อผู้รับสินค้า (O, E)	2.5	สูง
2.3 ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อให้กับบุคคลภายนอก (O, E)	2.5	สูง
2.4 ขายเชื่อโดยไม่จัดทำสัญญาซื้อขายและหลักประกัน (O&R)	3.5	สูง
2.5 มีการขายสินค้าใกล้วันสิ้นปีบัญชีและมีการรับคืนในช่วงต้นปีบัญชี (Cu)	2	ปานกลาง
2.6 บันทึกบัญชีขายสินค้าไม่ตรงกับวันที่ขายสินค้า (O)	2	ปานกลาง
2.7 ขายสินค้าแล้วไม่ได้บันทึกรับเงินทันที (V&A, C/D)	2.5	สูง
2.8 มีการยกเลิกใบเสร็จรับเงินจากการขายสินค้า (C/C)	1.5	ต่ำ
2.9 ไม่มีการยืนยันยอดลูกหนี้การค้า (E, R&O, V&A)	2.5	สูง
2.10 ไม่มีหลักประกันในการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ (E)	3.5	สูง
2.11 ไม่มีการติดตามการชำระหนี้ตามระยะเวลาการให้เครดิต (E, A&V)	3	สูง
3. การขายน้ำมันเชื้อเพลิงและลูกหนี้ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	2.64	สูง
3.1 ไม่กำหนดวงเงินการให้เครดิตแก่ลูกค้าเป็นลายลักษณ์อักษร (Cu, V&A)	1.5	ต่ำ
3.2 ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อให้กับบุคคลภายนอก (O, E)	2.5	สูง
3.3 ขายเชื่อโดยไม่จัดทำสัญญาซื้อขายและหลักประกัน (O&R)	3.5	สูง
3.4 บันทึกบัญชีขายสินค้าไม่ตรงกับวันที่ขายสินค้า (O)	2	ปานกลาง
3.5 ไม่มีการยืนยันยอดลูกหนี้การค้า (E, R&O, V&A)	2.5	สูง
3.6 ไม่มีหลักประกันในการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ (E)	3.5	สูง
3.7 ไม่มีการติดตามการชำระหนี้ตามระยะเวลาการให้เครดิต (E, A&V)	3	สูง

ปัจจัยเสี่ยง	ความเสี่ยงที่เหลืออยู่	
4. การรับฝากเงินและเจ้าหนี้เงินรับฝาก	2.17	สูง
4.1 รับฝากเงินจากบุคคลภายนอก (O, E, C&U)	2.5	สูง
4.2 การรับฝากโดยการโอนทางธนาคาร (Cu)	2	ปานกลาง
4.3 ไม่มีเอกสารการขอปิดบัญชี (C/C)	2	ปานกลาง
5. การซื้อสินค้าและเจ้าหนี้การค้า	1.5	ต่ำ
5.1 จ่ายเงินโดยไม่ได้รับใบเสร็จรับเงิน (C/C, A)	1.5	ต่ำ
6. เงินสดและเงินฝากธนาคาร	1	ต่ำ
6.1 ไม่มีการตรวจนับเงินสดอย่างสม่ำเสมอ	1	ต่ำ
7. สินค้าคงเหลือ	2.5	สูง
7.1 ไม่ได้ตรวจนับสินค้าเปรียบเทียบกับทะเบียนคุมในระหว่างปี	2.5	สูง
8. เจ้าหนี้เงินกู้	1	ต่ำ
8.1 เปิดเผยข้อมูลเงินเบิกเกินบัญชี/เจ้าหนี้เงินกู้ไม่ครบถ้วน	1	ต่ำ
9. ทุนเรือนหุ้น	1.75	ปานกลาง
9.1 มีสมาชิกที่ไม่มีการติดต่อกับสหกรณ์เป็นเวลาเกินหนึ่งปี ทำให้ไม่ทราบสถานะที่แท้จริงของสมาชิก (O)	2	ปานกลาง
9.2 ข้อมูลหลักของสมาชิกถูกเปลี่ยนแปลงโดยไม่ได้รับอนุมัติ (O)	1.5	ต่ำ

ลงชื่อ นริศรา ตั้งใจ
(นางสาวนริศรา ตั้งใจ)
ผู้สอบบัญชี

บรรณานุกรม

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2556). คู่มือการวางแผนงานสอบบัญชี เรื่อง การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี. กรุงเทพฯ.
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. เอกสารบรรยายหลักสูตรการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีสหกรณ์ด้วยระบบ CAD Risk.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 200 วัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 240 ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี เกี่ยวกับการพิจารณาการทุจริตในการตรวจสอบงบการเงิน.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 265 การสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในไปยังผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลและผู้บริหารของกิจการ.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง) การระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ โดยการทำความเข้าใจกิจการและสภาพแวดล้อมของกิจการ.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330 วิธีปฏิบัติของผู้สอบบัญชี ในการตอบสนองต่อความเสี่ยงที่ได้ประเมินไว้.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 450 การประเมินการแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่พบระหว่างการตรวจสอบ.

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

12 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทร. 0 2628 5240 – 59 ต่อ 3401

www.cad.go.th

Email : acssec@cad.go.th